

II n
792

SCHEDIASMA CURIOSUM
DE
LECTIONE
NOVELLARUM,
In Illustri ad Salam Augustéo
propositum.

Nunc publici juris fecit,

&

NUCLEO NOVELLARUM
HISTORICO,

Nec non

GENEALOGIA COMITUM LEININ-
GENSIUM,

quam non omnino plenam in suis Tabb.
exhibuit Rittershusius

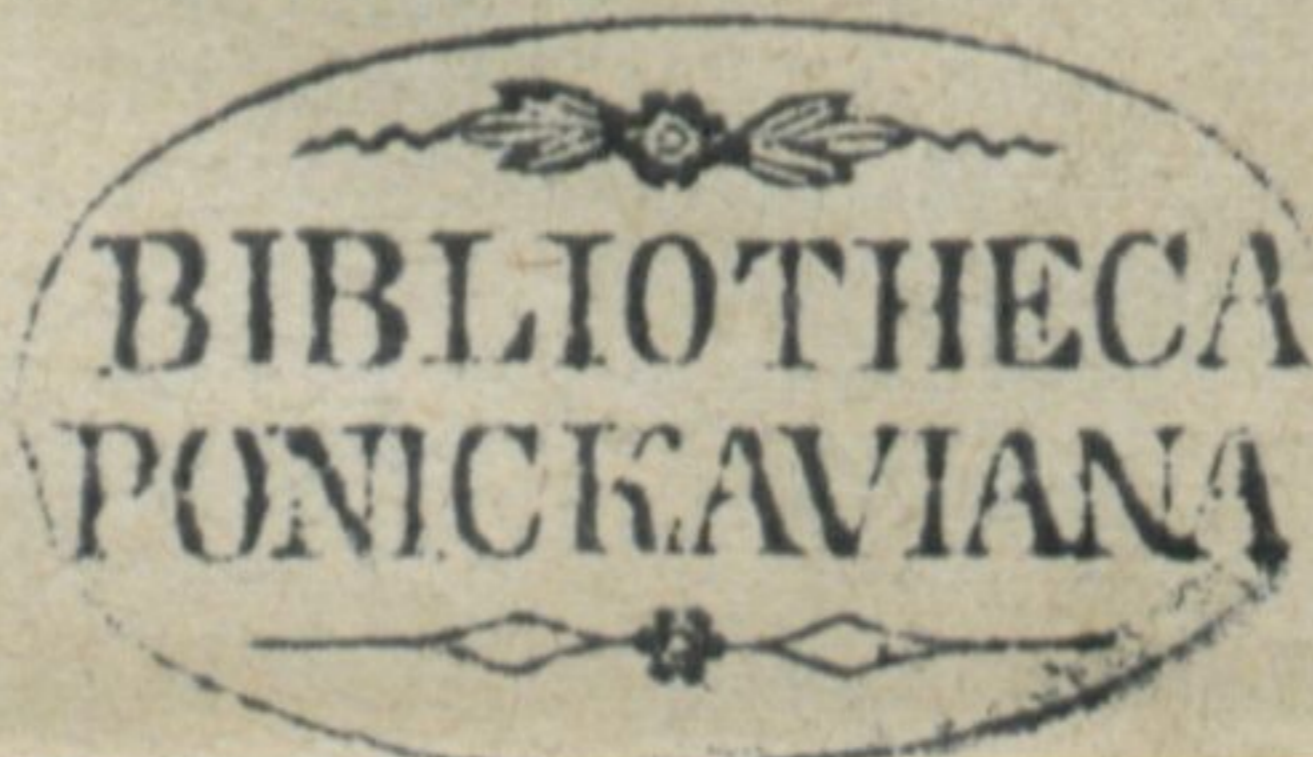
auxit

CHRISTIANUS WEISE,
in Augustéo Polit. Prof. Publ.

Cum Gratia & Privilegio Elect. Saxon.

FRANCOFURTI & LIPSIAE,
Sumptibus CHRISTOPH. ENOCH. Buchta.
Aldorffl, Typis HENRICI MEYERI, Acad. Typogr.
A. C. M DC LXXXV.

SCHLIDIANNA CURIOSUM

DE

LECTIO

NOVELLARUM

In Habet ad Salom Augustis

Amo 1717

THESEON NOVELLARUM

HISTORICO

GENERALI COMMITUM LEININ

GENEBUM

et non omnino placuit in his Tab.

et in Tab.

CHRISTIANUS WISSE

in Augustis 1717

CHRISTIANUS WISSE

CHRISTOPH. ENOCH. SINDLER

in Augustis 1717

CHRISTOPH. ENOCH. SINDLER

BIBLIOPHET

LEININ

AVDITORIBVS MEIS
SALVTEM ET INDVSTRIAM.

AD vos tendit, quicquid de Novellarum utilitate, praestantia & usu à me scriptum est. Nihil enim vel inter arcana schedarum mearum sic est reconditum, quin vestris quotidie pateat commodis: cur nolim id vobis potissimum commendare, quod in curiosa eruditione magnam semper facit paginam? Equidem sunt aliqui antiquarum literarum usq; ad superstitionem studiosi, ut vel micam novitatis admiscere, nefas putent quovis parricidio deterius. Ego tamen, ut antiqua veneror, sic nova tum jucunditatis tum necessitatis causâ amplector: & quo spectare soleam, intellexerunt ii, quos Curtii Lectionem cum interpretatione Historiae meae fundamentalis docui conjungere. Nimirum hoc nolim à vobis ex informatione meis digressis ingeminari: nihil esse propositum, quod facere ad vitam; tenta-
(2 tum,

tum, non quantum discere, sed quantum oblivisci
possetis: consumptam esse chartam, diffusam me-
moriam, elapsum tempus; uno verbo, periisse dida-
ctum. Quamobrem, sicut Collegia mea merè so-
lent esse practica, hoc est, futuris usibus consecrata;
ita non possum facere, quo minus Novellarum cu-
ram publicâ hac epistolâ deprædicem. Siquidem
hoc studiorum ^{παράδειγμα} qui non delectatur, eâdem ope-
râ humanæ societati renunciaret, ac in extrema soli-
tudine quærat ignorantie patrocinium. Videtis au-
tem in hoc schediasmate, quantum curiosi laboris cu-
mulum struat, qui solas urget Novellas: adeoq; nunc
vestri fuerit muneris, id agere, cui præsens favet
occafio. Certè enim, qui vos ornare cupio, vix vi-
deor meruisse, ut nihil proficiendo sitis adversus
meam sedulitatem injurii. Faxit DEUS, ut semina
passim sparsa, in fructum Posteritati salubrem
emergant, ac appareat, non sine omine, Gymnasium ab
AUGUSTO PRINCIPE fundatum, in publicis
tabulis vocari AUGUTUM. Vos interim valete:
sed cur valere vos jubeam? Salvete & proficite.
Dab. è Muséo d. 17. April. M DC LXXVI.

I. Quem

I.

Vem usum habeant Novellæ, & quibus adminiculis earundem lectio soleat juvari, breviter dicere aggredior. Operæ enim videtur pretium inspicere negotia, quæ tot legentium sedulitate tractantur. Nec inutilem hanc curam sentiunt Studiosi, quorum interest, in hoc ipso curiositatis Studio, non vinci à Mercatoribus, qui jamdudum titulo non penitus vano, audiunt Novellarum Custodes.

II. Loquor autem de Novellis, quæ à Posterum Magistris passim colliguntur, & excusæ, in nostras deveniunt manus. Licet enim certiora è familiaribus literarum commerciis intelligant Aulici, Eruditi & quicumq; magnis impensis aucupantur novitates exterorum. Quia tamen ea paucorum notitiam non egrediuntur, nec cujusvis est, universam Orbis conditionem correspondentibus undiq; amicis complecti; facile apparet, cur plures ad publicum hoc & commune Curiositatis adminiculum confugiant.

III. Equidem non desunt argumenta, quæ novitates ejusmodi parum abesse à vanitate doceant. Nimirum inter tot partium studia, inter tot incertæ famæ aucupia, veritatem velle sectari, nihil esse videtur aliud, quàm in crepusculo quærere meridiem. Adde, quod plerumq; literas imperitorum, fortassis exiguo cum Judicio scriptas, amplectimur pro oraculis, novasq; inde exsculptas exosculamur pro historiis. In-

A

terim

terim si undiqvae perfectionem assequimur, non quantam volumus, sed quantam possumus; in hac etiam sectandarum novitatum sedulitate suffecerit per medias fallaciarum spinas, unam vel alteram adhuc decerpere rosam.

IV. Utinam quibus novellarum compilandarum contigit provincia, si discernere à falsis vera nequeunt, iis tamen narrationibus chartam non implerent, quæ sine legentium dispendio possent omitti. Hoc enim est, quod Capitolinus *in Macrino c. 1.* in Junio Cordo historico non amplius superstite improbat, *minima quæque fuisse persecutum: quasi vel de Trajano, vel de Pio, vel de Marco, sciendum sit, quoties processerit, quando cibos variaverit, & quando vestem mutaverit, & quos quando promoverit.* Simile Judicium laudatus Capitolinus habet *in Gordianis cap. 21.* Hæc, inquit, *de Gordiano juniore digna memoratu comperimus. Non enim nos talia dicere voluimus, quæ Junius Cordus ridiculè & stultè composuit de voluptatibus domesticis, cæterisque infimis rebus; quæ, qui velit scire, ipsum legat Cordum, qui dicit, & quos servos habuerit unusquisque Principum, & quos amicos, & quot penulas, quotve chlamydes: quarum scientia nulli prodest.* Imperatorem Commodum ridet Lampridius *cap. 11.* quod is, *cum ludum gladiatorum semper ingrederetur, quoties ingressus est, publicis monumentis indi iussit.* Plura non addo, siquidem liberum est, has λεπτολογίας non legendo transilire.

V. Specto potius Utilitatem, quam Novellæ quamlibet inordinatæ legentibus suppeditant; & quam in Geographicis, Genealogicis, Historicis, Politicis, in omni denique Eruditione vel directè vel indirectè excitant. Videamus de singulis separatim.

VI. Ast antequam à Proœmio discedam, quærere possit

possit aliquis, quod ego novellarum exemplar præ ceteris legi cupiam? Mira enim hæc, etiam in vicinia nostra, emerfit varietas. Interim quàm periculosum sit, eos contemnere, quorum scripta ad singulorum oculos prorunt, ante hos tredecim annos Vir Clarissimus intellexit, qui quoad rem Turcicam Novellarum auctoribus adhibuerat censuram. Sanè si votis agere liceat, velim in hoc quidem loco Polonica & aliquam partem Austriaca discere à Vratislaviensibus, Septentrionalia à Lubecensibus, Anglica ab Hamburgensibus, Gallica à Francofurtensibus. Cùm verò tantus apparatus cuius non contingat, nullos sperno, ita tamen, ut *Lipsiensium* præ reliquis præstantiam non diffimulem, quippe in quibus universæ Europæ negotia accuratius attinguntur. Adde, quod accedens Professoris censura, licet in ipsam veritatem non possit inquirere, id saltem cavet, ne periculosa iudicia, aut sermones in præjudicium patriæ vergentes admisceantur.

VII. Est tamen, cur legi velim *Parisiensium Gallicas & Coloniensium Latinas*. Gallicæ enim, non modò ob recentissimam styli elegantiam, Lingvæ curiosis aliqua notanda suppeditant, sed etiam ob innatas gentis sive argutias sive facetias, iudicium lectori non injucundum subijciunt. Dicitur verò non potest, quàm mordax hoc bello adversus Germaniam semper fuerit hæc scribendi licentia, ut nunc, versâ præter ipsorum votum fortunâ, scire liceat, quibus formulis intempestiva arrogantia debeat exagitari. Latinas idèò soleo commendare, quòd stylum habent negotiis publicis in Imperio nostro aptissimum. Cùm enim in Actis publicis magna sit necessitas Latinæ Lingvæ; neq; tamen ex Cicerone discas, quibus verbis aut phrasibus personæ,

jura & actiones exprimantur; futuro Politico insigne accedit emolumentum, si quasi aliud agens Lingvæ, ut ita loqvar, Politicæ acquirat notitiam. Sed pergo ad ipsum institutum.

CAPUT I.

DE USU NOVELLARUM
IN GEOGRAPHICIS.

I.

NOvellæ Geographiam non docent: sed tamen multos, ut eam incipiant discere, permovent; plures, ne oblivioni tradant, perpetuo hortantur. Et habet hoc fatum Geographiæ tractatio, ut quorsum convertuntur bellorum strepitus, ejusdem regionis non oppidula modò, sed pagi etiam, curiosis oculis è speciali Tabula exquirantur. Nec negabunt harum rerum fatis callentes, se hòc demum bellò Sinshemii, Illkirchii, Seneffii, obscura alioquin nomina obser-
vasse.

II. Prima igitur Utilitas est Studii Geographici commendatio; altera ejusdem continua repetitio. Nemo enim legit narrationem, nisi præfixam in titulo videat urbem, unde perscripta est. Nemo de expeditione bellica quicquam accipit, nisi de fluminibus, sylvis & montibus aliqua simul notet, quæ magnum in bellis momentum habent. Ac proinde aut intelligere volumus, quæ legenda proponuntur, aut nudâ lectione contentis, non quantum intellexerimus, sed quantum legerimus, stultè lubet circumspicere.

III. Sanè ut ipsius Geographiæ adminicula hòc locò aperiam, non est opus, cum id ante me jam fecerit Nobiliss. Becmannus in *Historia Orbis Terrarum Geographica*

& Ci.

§ *Civili, quam Francofurti ad Viadrum 1673. non præfixo nomine vulgavit.* Is enim *Capite primò* nihil intactum relinquit, quod in hoc genere sive tyronibus, sive profectioribus queat conducere. Ubiq; verò sic procedit, ut librum multiplici jure vocare possis *Clavem* *legendarum* *novellarum.*

IV. Unicum hoc moneo, nihil æqvè ad hujus studii perfectionem facere, nisi perpetuam *Tabularum* *perlustrationem.* Præsertim si ad ductum *Furnerii* *littorarium* ac *ripas* *fluminum* *seqvaris,* quibus in universo *Tabularum* *ordine* nihil est spectabilius aut inventu facilius. Nimirum quæ in *nuda* *collocantur* *memoria* *gladiatoriam* *hanc* *tesseram* *postulant:* *REPETE.*

V. Quod si adhuc in ipsis *Tabulis* *f. Mappis* occurrat *levis* *error,* parùm *damni* *exinde* *redundare* *potest* *in* *nostrum* *hoc* *institutum.* Siquidem *Geographia* *instrumentum* *nobis* *est,* ad *intelligendas* *sine* *impedimento* *historias;* & proinde si *milliarium* *series* *interdum* *cespitet,* sufficit *regionis* *situm* *ita* *proponi,* ne *cespitet* *negotiorum* *cognitio.* Certè quoniam *Belgicas* *Tabulas* *habeamus* *accuratissimè* *conceptas,* nullum est *dubium.* At *nostræ* *Patriæ* *delineationem* *ipsi* *Hollandi,* qui excudunt, fatentur esse *imperfectam,* additâ *causa* *apud* *Dresdenses* *nimis* *cautè* *asservari* *Chorographias,* multorum *Electorum* *curâ,* *limatissimè* *elaboratas.* Et verò cur hoc fiat, perspicuum est, postquam *Tanquardi* *Holfatia,* *Svecis* *nupero* *bello* *irruentibus,* *vicem* *manuductoris,* *penè* *dixerim* *proditoris,* *præstitit.*

VI. Non tamen improbo adhiberi *Auctorum* *Commentarios,* qui *continuâ* *operâ* *Tabulas* *illustrant.* Utinam haberemus, quos *sine* *erroris* *metu* *liceat* *evolvere.*

vere. Cluverio enim, & Bunoni ejus Commentatori quomodo credam, si patriæ meæ descriptio non exiguam fovet falsitatem? Agrum quippe Hexapolitanum his Urbibus designat Bauzen/ Görlitz/ Sittau/ Kamitz/ Luben / Guben / nesciens solam Lusatiam superiorem constituere Hexapolin; Lubenam verò & Gubenam referri ad Lusatiam inferiorem. Errores cumulavit Schævius in *Sceletto Geographia*, quod plerunq; Cluverium sapit: *In Lusatia, inquit, sunt Bauzen, Görlitz, Sittau, Luben, Guben, it. die Sechs Stette & Kamitz.* Neque levem hæc res obscuritatem affert, si legas in Testamento Saxonico, Superiorem Lusatiam seu *Hexapolin remansisse penes Electorem, inferiorem verò Lusatiam, adeoq; Lubenam & Gubenam, concessisse Duci Christiano.* Quamobrem ad complendum fenarum, addi debebant *Laubanum & Löbauia.* Hæc autem ideo scribo, ut, si quilibet tantum in descriptionibus patriæ suæ desideret, quantum ego deprehendi in Lusatia, nemo audeat sibi promittere perfectam notitiam, nisi diversas particulas diversi Auctores congesserint. Cuilibet enim de patriæ rebus loquenti, præ cæteris credendum est.

VII. Cæterum qui Novellis inhiat, commodè uti potest Indice Geographico, unde labilis sæpè & fallax memoria confirmetur. Non contemnendus hac in parte est labor Bunonis ad Cluverium. Aliqua etiam habet Schoevius. Accuratiores est Ricciolus, qui *lib. XI. Geographia & Hydrographia Reformatæ Onomasticum* subjicit, & veterum Historiarum, & novellarum lectioni valdè proficuum. Nec nullius pretii sunt, qui dictionaria Geographica congesserunt. Maximè probantur Indices, qui loco cuius & latitudinem & longitudinem assignant, eumq; in Tabulis reddunt inventu facillimum.

mum. Qvalem Indicem memini me videre, 1616. vulgatum, Auctore, nisi fallor, Huesio. Licetenim in assignanda Locorum longitudine nimium varient Geographi, præsertim ubi è Tychonicis aliqui primum Meridianum ad Uraniburgum Tychonis in Huena, Insula freti Oresundici habitationem defixerunt: facile tamen judicari poterit; imò ex Auctoris præfatione apparebit, quibus principiis longitudinis supputatio fulciatur. Utinam sicut Ludovicus XIII. in Gallia 1634. nautas & Geographas suos observare jussit meridianum, qui duceretur per occidentalem partem Insulæ Ferri, in Canariis; sic reliquorum Principum auctoritate stabiliretur consensus. *vid. Bernh. Varenii Geograph. lib. 3. cap. 31. propos. 2.*

VIII. Interim novellæ sæpè locum nominant, à Geographis alio nomine celebratum. Sic omnes sciunt Mare album vocari, quod Ruffiam septentrionalem alluit, laudemq; aliquam adipiscitur ab Emporio S. Michaëlis Archangeli. Interim hodiè, quoniam Pontus Euxinus dicitur Mare nigrum, Archipelagus vocari cœpit Mare album, quod etiam notatum observo apud Ricciolum. Bassa Silistriæ frequentissimam in rebus Turcicis habet mentionem: at Silistriam nemo mihi ostendit, nisi quod in finibus Hungariæ circa Mœsiam hæc sive Civitas sive provincia videtur collocanda. Sane in Natolia habemus Selevciam Pisidiæ, quam Turcæ hodiè appellant Celestriam, seu, ut Ricciolus scribit, Ceslestriam: at hunc Bassam Silistriæ circa Danubium & Borysthenis habitare confinia, necesse est. Walones hoc bello Gallico sæpè productos ego nescirem, nisi Grotius in suis Annalibus *lib. 1. p. m. 24.* Belgas versus Gallicam habitantes ita appellasset. Quæ Westphaliæ
pars

pars audiat das Sauerland/ ex designatis militum hospitalionibus intelleximus.

IX. Est & alia difficultas, quòd unius loci varia & diversarum lingvarum sint nomina. Sic Lüttich/ Latinis *Leodium*, Gallis *Liege*, Belgis *Luyck* vocatur. Nyssel/ Latini dicunt *Insulas*, Geographi superioris seculi *Lille* ex Gallico *L'isle*. Quam varietatem, si quis ex usu non observaverit, jam pronus in errorem lapsus est.

X. Imprimis autem Gallica Urbium nomina Latinis aliter expressa sæpè vel prudentes fallunt, eumq; in finem Furnerii Geographiam, ob conjuncta utriusque lingvæ nomina, adeo deprehendi utilem, ut per Auditores meos perfectum ejus Indicem habeam contextum, quem si Bibliopola velit editioni subnectere, me non habiturus est adversantem. Addidi hætenus notas marginales Gramondi, qui in sua Historia, appellationes Latinas, usitatis in Gallia vocibus illustrat. Quod utinam fecisset Thuanus, ob affectatum etiam in nominibus propriis Latinismum, sæpe obscurior. Quinimo hic Furnerii index rarissimis lineis in ampla charta excerptus mihi est instar Locorum Communium, quorsum collocem, quæcunq; in Historiis passim observantur, vel etiam in novellis sive certa sive dubia profertur. Nec dissimulo levem Geographiæ usum futurum, nisi memoriam ejusmodi Index, privatâ & continuâ industriâ auctus sublevet. Ast pergamus ad reliqua.

CAPUT II.

DE USU NOVELLARUM
IN GENEALOGICIS.

I.

ETiam hic ex Novellis parum proficiet, qui familiarum principalium penitus rudis ad legendum velit provolare. Peritiores tamen vel solo hoc adminiculo suffulti, notitiam vel augent vel conservant haud vulgarem. Cum enim singulis annis familiarum contingat Natales, Nuptiæ, Exequiæ, istas qui nescit, Genealogiam se nescire fateatur. Nec interim nisi per novellas istarum mutationum admoneri possumus.

II. Germanicas Genealogias usque ad Nobiles illustriores persequitur Gabriel Bucelinus *in Germania Topo-Chrono-Stemmatographica edita Augusta Vindel. 1655.* Solas Principum familias aliquoties dederunt Tabulæ Tubingenses, quarum ultima Editio 1670. prodiit. Et soleo easdem libenter commendare meis Auditoribus, quod præcipuis Personis succincta historia velut nota memorativa subnectitur. Rittershusius novissimè excusus 1664. Comites quoque & Barones aliquos attingit, sed annorum duodecim supplementum desiderat. Sanè quantum ex novellarum relatione licuit addere, à me non fuit neglectum, sensiq; hujus industriæ aliquam utilitatem. Sic cum nuper prodiret libellus de Statu Galliæ, ac inibi legerentur verba: *Le Comte de la Tour marié depuis un mois à une Princesse de la maison de Brandenbourg, laquelle l'a fait Prince & Vice-Chambellan de l' Empire. Comes Turennius unô abhinc mense duxit Principissam è domo Brandenburgica, quæ ipsum fecit Principem & Vice-Camerarium Imperii.* Ego talia capere vix potuissem, nisi ex novellis inno-

B

tuis-

tuisset, *Fridericum Mauritium Mareschalli Turenzii ex fratre nepotem duxisse Henriettam Franciscam Friderici Principis Hohenzollerani filiam.* Is n. remotâ sangvinis propinquitate Brandeburgicam domum attingit, & Archicamerarii Brandenburgensis est Subofficialis, unde enata homini Gallico scribendi occasio.

III. Neq; tamen hac in parte supra omnem exceptionem sunt Novellæ, quò minus Principum mortes & Nates falso rumore acceptos comunicent. *Sanè falso nunciata mors Neoburgici ante hos quatuor annos, multis attulit difficiliorum notitiam, quò tempore Status Juliacensis fœderi Gallico connectebatur.* Interim Postarum Magistros hac in parte velim esse curiosiores, ne tot natalium, nuptiarum & exequiarum exempla penitus remanerent intacta, non sine præsentissimo eorum damno, qui, quantum ad Historiæ Jurisq; publicæ culturam faciunt Genealogiæ, intelligunt.

IV. Non possum facere, quin denuò laudem Opus Rittershusii, rogemq; Bibliopolam, *nolit repetitionem scripti utilissimi penitus negligere.* Quod si enim post obitum Viri celeberrimi deesse videantur, qui supplementi operam velint suscipere, ego in me recipio non Saxoniarum modò familiarum illustrationem, sed alia etiam, quæ potiùs ipso opere probare, quàm prolixè hic deprædicare libuerit. Ut tamen hic extet documentum meæ voluntatis, ostendam insignem defectum, quem *infamilia Leiningensium Comitum Rittershusius* passus est irreperere. Postquam enim hæc ipsa familia *Reverendissimi & Serenissimi Augusti nostri Conjugio* novum indepta est splendorem, ipsam Conjugem frustra quæsieris, quæ tamen collocari debebat *in Tab. B. inter nepotes Comitum Christophori.*

V. Cæterum ea familia Leiningensium in Westenburg & altioribus initiis meretur deduci, & postmodum

cla-

clarioribus indiget narrationibus, ut ex adjecto schemate apparet, quod tamen non nisi ad Westerburgicam progeniem dirigitur, cum mihi jam sufficiat, Natales Serenissimæ nostræ Principissæ persequi; cætera commodius referentur ad aliam occasionem.

Sigfriedus Dnus. de Runckel.

Henricus in divisione hæreditatis 1288. factus Dnus. de Westerburg. Agnes Gerhardi Comitis de Limburg f.	Sigfriedus Elector Coloniensis fundator arcis Broëlii f. 1290.	Sigfriedus in divisione factus Dn. de Runckel. Rupertus.
Amœna Johannes Præposita in Recklingshausen.	Reinhardus Berchta nupt. Gerlaco Com. de Nassau fil.	Theodoricus.
Anastasia Kuni- gunda Johanni Comiti de Wied.	REINHARDUS Dnus de Westerburg. i. Elsa Dn. de Runckel. 2. Margaretha Comitissa de Leiningen, cum qua partem Comitatus Leiningensis indeptus, indultu Imperatoris Sigismundi cœpit appellari Comes in Leiningen Westerburg.	Theodoricus per Conjugem Anastasiam Comitissam de Wied factus Comes. Fridericus propagator Stem- matis Comitum de Wied.

CUNO unde Rittershusius Tabulam B. incipit.

- Reinhardus.
- Cuno.
- Georgius.
- Christoph. vid. Tab. seq.

NB. De horum proge- nie, quam prætereo brevitatis causâ, videatur Rittershus. loc. cit.

CHRISTOPHORUS † 1632. 1. Anna Maria Simonis Ungnadii
 (hodie dicuntur Comites de Weissenwolf) fil. 2. Walburgis Comi-
 tissa de Wied.

- 1. Margaretha Elisabeth
 nupta Friderico Land-
 gravio Hass. in Hom-
 burg.
 - 2. Johanna Sibylla †
 - 2. Magdalena Elisa-
 beth †
 - 2. Amalia †
 - 2. Maria & Catharina ge-
 mellæ †
 - 2. Philippus Maria Julia-
 na Com. de Leinin-
 gen, postmodum nup-
 ta Friderico Com. de
 Wied.
 - 2. Juliana Walburgis nu-
 pta Baroni in Knip-
 hausen.
- GEORGIUS WILHEL-
 MUS n. 1619. 13. Febr.
 Sophia Elisabeth Si-
 monis Com. Lippiaë
 fil. 7. Maji, 1644.
- Juliana Catharina.
- Ursula.

- Wilhelmus Christianus 1645.
 5. Febr. † 1649. 24. Maji.
- Simon Philippus 1649. 4. April.
 † 1670. 27. Maji.
- JOHANNA WALBURGIS
 1647. 3. Jun. Nupta AUGU-
 STODuc Sax. 1672. 29. Jan.
- FRIDERICUS WILHEL-
 MUS 1648. 8. Sept.
- Maria Christiana 1650. 28. Jan.
 nupta Henrico III. Rutheno
 1673. 22. Octobr.
- Soph. Magdalena 1651. 23. Mart
 nupta Ottoni Ludovico Dn.
 de Schönburg. 1668. 12. Jan.
- Carolus Ludovicus 1652. 28.
 Septembr. † 16. Octobr.
- Elisabetha Eleonora 1653. 4.
 Octobr. † 24. Octobr.
- Joh. Antonius 1655. 13. Mart.
- Christoph. Christianus 1656.
 11. Mart.
- Henricus Adolphus 1657. 17.
 Aug. † 1658. 21. April.
- Johanna Elisabeth 1659. 27. Jan.
- Anna Augusta 1660. 8. Apr. †
- Georgius Ludovicus 1662. 23.
 Jan † 5. Febr.
- Angelica Catharina 1663. 24.
 April.
- Henricus Fridericus Ernestus
 1665. 1. Febr.
- Georgius 1666. 23. Martii.
- Juliana Eleonora 1667. 14. Dec.
- Margaretha Sibylla n. & † 1669.

VI. Visus sum à scopo paululum digredi : sic autem postulabat humillima adversus Patriæ Patrem observantia, ut, quæ ad Familiam ei conjunctissimam facerent, occasione tam commoda non negligerem. Plura persequi instituti ratio vix permittit : siquidem facile possem allegare Filias Friderici Hassiæ Landgravii in Eschwege, quarum altera Christiana, Ferdinando Alberto Brunsvicensium Duci in matrimonium cessit ; altera Charlotta Augusto Juniori Saxoniae Duci conjuncta, paulò post in luctum vidualem est coniecta, ex quibus Neutram habet Rittershusius ; Priorem tantum nominant Tabulæ Tubingenses. Sic in domo Mechelburgica, Nostris Saxonibus ob priorem AUGUSTI Conjugem propinqua, assignatum non reperio Principem natu minimum Adolsum Fridericum : Et quæ suppetunt alia.

VII. Sed videndum quoque de Genealogiis familiarum exterarum, quæ sæpius aliquid lucis à lectione novellarum foenerantur. Sanè Hispanicas prosapias anxie indagare, nobis in Germania natis vix videtur esse usui. Sufficit nosse, quantum de Familiis Ducum ac Marchionum consignavit *Lucas de Linda*. De cætero, si quis sive in militia, sive in Gubernatione Provinciæ evadat clarior, fatis est personam noscere : sic in Belgio innotuere *Melos, Caracena, Castel-Rodrigo, Monterey*. In aliis Regnis & Ducatibus alii, quorum progenies rimari nimis foret curiosum. In Lusitania eminent *Domus Bragantina*, ideo notabilis, quod Regios agnatos habet. Ejus vero enarrationem quatuor Tabulis persequitur Rittershusius. Nuperâ tamen æstate, cum è Gallia nunciaretur *Virginem de Armagnac Comitissæ de Brionne sororem concedere in Portugalliam, ad nuptias Ducis de Cadaval, qui post Pe-*

trum, hodiernum sive Regem sive Gubernatorem, proximum haberet jus successionis nemo quidem occurrit hoc titulo conspicuus: ast, quia Rittershusius ostendit, quo jure *Dynastia Cadaval* pervenerit ad Bragantinos, facilis est conjectura, esse aliquem ex iis, quos ipse appellat *Marchionis de Ferreira*: Ipsa autem Sponsa sine dubio est *Margaretha* filia *Ludovici Armagnaci*, (qui fortassis post obitum *Henrici Harcurtii* Patris, vocatur *Harcurtius*) ex familia Lotharingica. vid. Rittershus. Tab. Lotharing. A. II.

VIII. Italici Principes aut sunt Majores, *Florentia*, *Mantua*, *Modena*, *Parma*, quorum familias nemo nescire debet, si velit cum fructu novellas attingere: aut sunt Minores, quorum tanta est copia, ut meminerim legere, *Neapolitanum Pro-Regem* triginta simul Principes compegisse in carcerem. Ex istis omnes quis persecutetur? Eminent interim, qui originem debent Pontifici, quales sunt *Rospigliosi* à *Clemente IX.* *Chigi* ab *Alexandro VII.* *Pamphili* ab *Innocentio X.* *Barbarini* ab *Urbano VIII.* &c. Non tamen poenitebit legisse *Stateram* hodiernorum *Cardinalium* aliquoties excusam, quæ multis in locis Italicas generationes illustrat.

IX. In Polonia quilibet è Nobilibus libertatem jactitat: sunt tamen Familiae supremis Regni Officiis claræ, quas tamen ultra personas celebres indagare nihil attinet. Duorum *Piaſtorum* nupera electio notabilem reddidit, *Wiesnovvickiorum* & *Sobieskiorum* familiam. Ipsa *Sobieskii* Uxor *Marchionis Gallici de Prequin* filia, effecit, ut *Marchionem* hunc alioquin minoris momenti, observare incipiamus.

X. In Anglia præter Regiam progeniem, non est, cur Comitum & Baronum series studiosè nimis inquiratur. Habet tamen aliquam laudem *Monckii* posteritas,

tas, quæ *Ducatu Albemarlensi* claret. Nec parva videbatur gloria *Edvardi Hide Cancellarii*, quod Duci Eboracensi Regis fratri collocasset filiam: nisi hujus mors ostendisset, hætenus desuisse Angliæ Reges sese miscere cum indigenis.

XI. In Dania & Svecia multi sunt Comites satis conspicui, Germanicisq; negotiis sæpe connexi: quos si quis velit accuratis Stemmatis exponere, haberent historiæ studiosi, cur sedulitatem deprædicarent.

XII. Maximum negotium nobis faceffunt Familiæ Gallicæ, tum quæ Regium sangvinem attingunt, tum quibus aliqua cum Germanis est cognatio. Sicut enim potens Gallorum vicinitas nos ad rimandas eorum historias quàm maximè allicit; ita etiam hujus Genealogiæ necessitatem sæpè deprehendimus. Interim continua titulorum variatio fere invincibilem affert difficultatem. Non ita pridem moriebatur Ducis Engviani filius, quem vocaverant Comitem de Clermont: ejus loco filius secundogenitus Comes de la Marche jam audit Comes de Clermont. Mortuus igitur est Clermontius Engviani filius, & vivit adhuc. Quod si contingat mori Condæum Engviani Parentem, Clermontius hic inciperet audire Engvianus.

XIII. Egregiam hac in re operam præstitit *Gramondus*, qui Historiæ suæ Clavem familiarum præmisit. Utinam quæ *Exc. Franckensteinus* ad Prioli Historiam commentari cœpit, ultimam manum fuissent experta. Non contemnendus etiam est labor Anonymi, qui 1665. supremos Redituum Inspectores (*les Sur-intendants des Finances de France*) descripsit, ac ista occasione multis familiis lucem attulit. Imprimis tamen ipsorum Gallorum industria nobis succurrit, qui quoties libellos suos de præ-

præsenti Galliae & Aulae Statu (*L' Estat de la France*) publicant, familiarum personarumq; inibi viventium accuratissimam faciunt mentionem. Neq; carere iisdem potest, qui cum fructu velit Novellas attingere, vel qui Excerpta sua Genealogica cupiat auctiora.

XIV. Equidem obscura Ducum & Comitum nomine persequi nimis foret amplum. Clarior praeter Regem, est Genealogia fratris, qui *Dux Aurelianensis* (*Orleans*) an filius titulo *Ducis Valesii* mortem obierit, certo non constat. Sequitur Condæi, cujus filius titulum gerit *Ducis Engviani*: Frater audiit *Princeps Contius*: *Ciermonti*: *Comitem* novellae nuper adjudicabant Engviano; sed *L' Estat de la France* filium dicit Contii. Scilicet ad has angustias redacti sunt Principes sanguinis in Gallia. Sed novissimè relatum est *Regis Edicto filios naturales equiparandos legitimis*, insigni cum injuria legis, quâ creditum est, Regem Principes facere non posse, nisi per Reginam. Eminent inter Bastardos *Dux de Vermandois* puer ex *Valliera*; eadem Matre gentia *Madamoiselle de Blois*. An aliquos habeat Montespania, vel pulchra Hortulani filia nondum audire potui. Ex Henrico IV. provenerunt *Duces de Vendosme & Vernevil*, item qui ex Vendosmio nati *Duces Mercurii & Beaufortii*. Pristinum Ducem Aurelianensem Ludovici XIII. fratrem reliquisse filium naturalem dictum *Comitem de Charny*, aliquoties meminisse legere.

XV. Reliquae familiae alicujus nominis sunt *Gvisii*, *Ellebovii & Harcourtii*, qui stirpem Lotharingicam contingunt. *Bullionenses seu Turenii*. Pater enim, Turenii, nuper in praelio occisi, per Conjugem Ducatus Bullionensis haeres factus est. In hac domo & Fridericus Princeps Zolleranus & Maximilianus Electoris Bavariae frater, quæ

quæ liverunt Uxores. *Tremovillei seu Thouartii*, unde Princeps de Taranto Henricus Carolus, qui apud Hasso-Casselenses conjugem invenit; & Maria Bernhardo Saxoniae Duci nupta. *Rohanai*, ex qua progenie nuper unus ferale pegma suo sanguine conspersit. *Montmorancii & Lucenburgii*, jamdudum interierunt: extant tamen, qui tituli hæreditatem indultu Regis adhuc jactant.

XVI. Ut redeam ad Novellas, sic ego semper soleo procedere, ut, quæcunq; in re Genealogicâ se offerunt, in scheda tumultuaria consignem, expectaturus, an posterior confirmatio, aut aliud veritatis indicium, tandem approbet, quod notatum est. Neq; abs re fuerit consulere tum Diarii ac Theatri Europæi, tum Relationum singulis nundinis prodeuntium, recentissimos tomos. Temerè enim ea Tabulis adscribere, quæ turpius expungantur, non nisi illorum est, qui industriam librorum mendis & maculis metuntur.

XVII. Studio Genealogico propinqua est Episcoporum & Prælatorum, imprimis Germanorum, notitia, qui, licet hærede naturali destituantur, continuâ tamen successione, quasi perpetuam generationem videntur referre. Quamobrem nolim omitti, quibus in Ecclesiis, quæ personæ regimen fuerint aggressæ. Exterorum Episcopatum conditionem discimus ex *Auberti Miræi tractatu de Statu Religionis*, quod sufficere potest Lectori novellarum. Cum enim ad Germanorum splendorem isti non accedant, cur velimus ad singulas personas, earumq; curiosam inquisitionem descendere?

DE USU NOVELLARUM IN HISTORICIS.

I.

Quin utile sit nosse temporis nostri historiam, nemo dubitat. Proinde cum singulis annis novus non emergat Thuanus, defectum hunc non immerito conamur è novellis supplere.

II. Quod si enim quem deterreant incertæ relationes, cogitet nihil esse recipiendum, nisi quod posterioribus receptionibus confirmetur. Præsertim quæ magnum in Rep. momentum habent, falsis rumoribus ita nequeunt corrumpi, quin appareat tandem veritas, si vel maximè circumstantiis quibusdam non omnino lux affulgeat.

III. Est etiam pulchra cautio, si observemus locum, unde proficiscitur narratio. Si enim Neapolitani de victoria Hispanorum, Massilienses de gloria Gallorum multa deprædicent, suspicio est, ne nuncius, studio Principis sui, veritati miserit nuncium. Inde vel istas præfero relationes, quæ proveniunt è loco neutrali, vel utriusque partis fabulas inter se compositas concilio, ut inde fluens media sententia fidem mereri tandem videatur.

IV. Certè si Tacitus Tiberii ævum aggressus, inglorium hunc sibi laborem fore conqueritur, *Annal. lib. 4. cap. 32.* Futurus nostri temporis historicus nihil videbit deesse, quod ad gloriam & admirationem scriptoribus unquam inserviit. Tantæ contingunt mutationes, quæ mera seculi miracula arguunt! Rex felicissimus, ditissimus, potentissimus, consumptis viribus & divitiis, for-

tu-

tunam simul decoxit. Rex Germaniæ formidabilis uno impetu fractus est. Castella multo sanguine acquisita gratis evertuntur. Bellorum nova quasi methodus introducit, sive prælia sive obsidiones sive proditiones etiam intuearis. Prælia non destinato sed raptim & tanquam in transitu committuntur; obsidiones Bomborum, ut vocant, violentia promoventur, ut fere de invincibili castrorum firmitate in universum desperemus; Proditiones non millenariis sed millionibus redimuntur. Non Imperator ab Aulæ Magistro; non Rex à Cancellario; non Princeps à Consanguineo; non Socius à Mediatore; non Miles à milite tutus. Sanè si futuri sunt Posterii, omnium retro seculorum quintam dicent essentiam, quæ nunc paucorum annorum decursu armis & consiliis fuerunt accumulata.

V Quamobrem si operæ pretium est, res aded magnas non negligere, nondum me poenituit congeffisse in schedas, quæ occurrunt notabilia, sub finem vero anni collectanea ista redegisse in ordinem, adhibito meliori iudicio. Sic enim spero, historias brevi sperandas, me aliquando & jucundius & utilius perlustraturum.

VI. Cæterum ne Benevolus Lector nesciat, quid ego præ cæteris memoriâ dignum judicare soleam, subjeci his discursibus Nucleum Novellarum, intra hos sedecim annos collectum: nunc enim, ne ordo nimium turbetur, libet progredi ad reliqua capita.

DE USU NOVELLARUM
IN POLITICIS.

I.
Hic demum verus ille Usus est, ad quem instrumen-
 ta superioribus capitibus designata faciunt. Sed
 in quo facilis sæpe multorum lapsus est. M. Terentii
 apud Tacitum hæc erat vox *Annal. lib. 6. cap. 8. Abditos*
Principis sensus, & si quid occultius parat, exquirere illicitum,
anceps, nec ideo assequare. Nec ineptè Camdenus *Annal.*
ad an. 1579. p. 299. hæc ipsa arcana dixit labyrinthum in-
extricabilem. Proinde singulari cautione opus, ne intem-
 pestivo iudicio, aut minus, reverenter de supremis Ma-
 jestatibus sentiamus, aut nostram ipsorum impruden-
 tiam eventu planè diverso argui videamus.

II. Cæterum quatenus licita est hæc curiositas, pri-
 mò in Novellis designantur **JURA** inter Principes in
 utramq; partem disputata: quorum quidem exacta co-
 gnitio exinde non percipitur; occasio tamen enasci-
 tur inquirendi in fontes Legum & Historiarum: cum
 alioqui nulla ignoti futura esset cupido. Curiosam
 multorum quæstionem excitavit Ducis Lotharingiæ
 obitus. *Is enim repudiata priore Uxore duxerat Mariam de*
Aspremont, non impetrato Pontificis indultu. Quamobrem
nunc quaritur, an pro legitimo haberi possit Filius Carolus Henri-
cus, qui sub nomine Comitum Vaudemontii hætenus claruit?
item Filia Anna, quæ maritum invenit Franciscum Mariam
de L'isle bonne? Certè validam esse Pontificis declaratio-
 nem vel inde constat, quod Carolus ex fratre nepos in
 jura videtur concessisse. Sed aliam quæstionem movet
 Rex Galliæ. Dum enim in Literis salvi conductus,
 quas

quas Legati Lotharingici ad Pacis tractationem profecturi postulant, Ducem nec Fratris nec ipsius Ducatus titulo dignari vult, facile apparet, *Regem credere Provinciam hanc bello acquisitam accrevisse Coronæ Francicæ.*

III. Quamobrem si quis trahatur rerum Politicarum studio, credatq; novellas discursibus eruditioribus esse excolendas, hic demum sentiet, quantum ex Jure publico tum Germaniæ tum Galliæ, ad solam hanc quæstionem requiratur. Quod sanè non sensisset, nisi ex novellis, quantum nesciretur, fuisset perspectum. Proinde quot hæctenus oblata fuerunt exempla, quorum occasione quæri potuit de Juribus Legatorum, *an tolerandi apud hostes? an impunè dimittendi, quos novimus in Remp. apertè injurios?* & alia multa, quæ circa hanc materiam contra Gallos & Svecos disputata sunt: de Juribus Majestatis, *num Robaneus privilegia nobilitatis Britannicæ allegans puniri potuerit pro seditioso, ipse tantus Princeps? num Burdegalenses Parlamento munimentis privandi, quod adversus Quæstores iniquos aliquando egissent acerbius?* &c. quid multis? quot ejusmodi casus leguntur, tot emergunt admonitiones, esse respiciendum ad fundamenta prudentiæ Politicæ.

IV. Neq; solum perpendi merentur JUR A, sed etiam judicium sæpè postulatur de FACTIS. Verum enim est, quod scribit Pasquier *Recherche de la France lib. 3. cap. 11. p. 260.* *Tout ainsi comme aux jeux & comedies, qu'on represente sur un theatre, chacun y entre pour son argent, & se donne loy de juger des bien- ou mal seances des Comediens; ainsi en advient il aux Republicques. Les grands en maniant les affaires d' Estat, jouent tels roolles qu'il leur plait: Les petits en sont spectateurs à leurs despens, & pour n'estre employez aux grandes charges, il leur reste seulement loisir de juger des*

coups. Perinde sicut in ludis & Comædiis, quæ representantur in theatro, qui vivus ingreditur solutus à pecuniâ, sibiq; legem dat judicandi de Mimorum sive decentibus sive indecentibus actionibus; ita etiam contingit in Rebus. Grandes, qui tractant negotia Status, suas partes agunt pro lubitu: minores spectaculo presentes contribuunt pecuniam: & quia non adhibentur magnis functionibus, iis solum reliqua est occasio judicandi de singulis actibus.

V. Quoties quæsitum fuit, an Petrus Portugallia Princeps justè fratrem Alfonsum regno deturbaverit, ejus uxorem in suos amplexus vocaverit, miserum & regni & thalami viduum in Terceram Insulam deportaverit? quin etiam an Pontifici integrum sit circa matrimonium proxima Affinis vivente marito dispensare? Sic scimus Marito Marchioni ereptam uxorem, ipsum dolore legitimo correptum tam diu latuisse in carcere, donec liberis reversalibus testaretur, se non esse mentis compotem. Quid dicam de nuperis actionibus præsidiariorum Philippiburgensium, qui contra omnem belli rationem Bruchsalensem Civitatem, ad solvendas contributiones promptam, nullisq; injuriis vel odiosam vel suspectam, subjecto igne iverunt eversum? Plura de casu Lobkovvitzii, de captivitate Fürstenbergii, de erepta Colonia Gallorum pecuniâ &c. item ex adverso de nece Wittiorum, de divortio Florentio, de expilatione Monasteriorum in Gallia &c. sese consideranda exhibent.

VI. Sed Politicus etiam rimari conatur **CONSILIA:** si enim vel maximè arcanorum conclavium secreta ad nostros oculos non perveniant; est tamen non contemnenda ingenii exercitatio, si is actionum causas sive veras, sive apparentes inquiramus, vel, quid alii judicent, observemus. Ponamus Messinam, quæ jam à Gallis tenetur, & cui Ludovicus Pro-Regem Siciliae ausus est imponere. Certè quid Hispanos permoveat, CUI

cur lentius procedant, imò, cur nuper Hollandorum victoriam suis supplicis noluerint reddere consummatam, exteri nesciunt. Interim licet indulgere conjecturis, ideò nolle Hispanos Gallorum spes in Sicilia suffocare, ut istà magnam virium partem, utilius Belgio vel Hispania injiciendam, sine fructu dilapident in mari mediterraneo. Sive enim spectes præsentia; Siculi videntur digni, quò à Gallis preman- tur: sive spectes futura; ob Regni Neapolitani propinquitatem, non est, cur Galli firmiorem ibi sedem figere posse videantur, cum præsertim vesperarum sicularum memoria apud indigenas nondum evanuerit.

VII. Sufficiat hæc tetigisse de Consiliis, quæ rectius inter familiares amicorum discursus, quàm in publica hac charta solent ventilari. Pergo ad EVENTUS, unde nobis futuri temporis aliqua accedit divinatio. Moriebatur non ita pridem Sabaudia Dux: posset itaque quis conjicere, quemadmodum anno 1637. Mater nationis Gallicæ susceptâ tutela Hispanis fuisset iniquior; sic hodie, durante inter utramq; Coronam bello, Gallorum favorem fore potiore: sed si vicissim attendatur, Gallos sibi vix suffecturos parum nunc laborare de fociis; Hispanos autem viribus Germanorum conjunctos promptam habere nocendi occasionem: absurdum non fuerit divinare, futuram in Statu Pedemontii Neutralitatem.

VIII. Nescio, an audacia procedere debeat ad notandos ERRORES. Certè ad omnes provoco, quicumq; legere solent novellas, an sibi temperaverint à censoria libertate, cum legerent, Gallos occupatis Hollandiæ Urbibus statim moliri religionis reformationem, nondum firmatâ possessione, nec etiam subactis eorum animis, quos sciebant hac mutatione offendi: Eisdem à Messinensibus spe libertatis
advoc-

advocatos, Nobilium Senatuum abrogare, & graviora imponere, quae perpeffa non fuerant sub Hispanis: nunc etiam Limburgi, Citadella Leodzensis; nescio an Trajecti demolitiones festinari, cum eorundem occupatio tot animarum millibus fuerit redempta.

IX. Sanè profunda interdum Politica, dum errare simulat, summæ prudentiæ gloriam meretur. Quod de Mazarino notavit Priolus *Hist. lib. 10. cap. 21.* Quippe cum mitteretur ad tractatus Pyrenæos, multi judicabant, virum specie honoris ab Aula remotum, nunc inclinare ad casum: nescientes interim, quantum ipse universi Regni arbitrium hoc itinere acquisivisset. Hinc omnes, præsertim Germanicarum actionum Censores, velim rogatos, nolint præcipiti errore inter errores collocare, quod hætenus cunctando vel dissimulando adversus hostes gestum est: Quin credant potius in ambigua hac fortunæ alea non impetu, sed morâ, non temeritate, sed iudicio allici victoriam.

X. Magnum quoque monumentum in Politicis habet **TRIBUTORUM EXACTIO**, cujus exempla utinam ab exteris perscripta multis non usque ad praxin innotescerent. Sanè quantum sub isto onere laboret Gallia, singulis fere septimanis legimus. Officia summo pretio venduntur. Ecclesiasticis, nisi quod ad vitum requiritur, nihil reliquendum esse decernitur. Charta non nisi signata, magnoque pretio redempta in Actis & literis apud iudicem validis jubetur adhiberi, addita poena contractus invalidi, si scriptum sit in charta vulgari. Quin etiam Aurifabri signatum argentum vendunt; signi autem impressionem quinta pretii parte redimunt. Audio Capillitorum Confectores nuper redactos ad certum numerum, ut saltem, qui essent inclu-

inclusi, Privilegium emerent, qui essent exclusi, novâ pecuniâ antiquam libertatem acquirerent. Nescio, an obtinuerit Consilium, neminem in universo Regno pro legitimo Nobile esse agnoscendum, nisi qui nummum Regis effigie signatum 200. libris redemisset: cum tamen ipsius nummi pretium excedere non posset 8. vel 10. taleros. Sic in Subditorum multitudine & paupertate Rex habet fodinas metallicas. Taceo reliquorum Statuum artes, quæ in novellis sæpissimè attinguntur.

XI. Quid dicam de STATU Regnorum & Rerump. qui nunquam ita potest cognosci, quin subinde novæ mutationes annotentur, quæ sive modum administrandi, sive ipsam formam afficiunt ac evertunt. Et sanè incidimus in tempora, quæ varias & mutabiles casus attulerunt, graviores impofterum portendunt, ut nunc, qui velit è libris, vel ante hoc quadriennium editis sapere, nec adhibeat singulorum ferè mensium insignes mutationes, quasi in tenebris videatur versari.

XII. Hæc de Politica. Sed referri ad hanc disciplinam quoque solent AULICA, quæ quidem in nudis, & quemadmodum aliqui intempestivè judicant, vanis consistunt Ceremoniis; interim ob connexionem, quam habent cum negotiis saluberrimis, à Prudentum curâ nunquam possunt abesse. Locum hic præcipuè inveniunt Ritus coronationum, Exequiarum, recipiendorum Legatorum, Jubilæorum, Natalium &c. quæ alioquin ad servandum Aulæ splendorem contribuunt, ac à Novellarum scriptoribus studiosè colliguntur. Quibus addi possunt singularia cujusvis nationis, velut diversa Aularum constitutio, diversa officiorum

D

nomi-

nomina: porro si libeat descendere ad specialiora, diversi Equitum ordines, Sanatio Strumarum in Gallia & Anglia, Certamen arietum in Hispania, Oblatio Equi & 7000. Coronatorum annua, facta Pontifici ob regnum Neapolitanum &c.

XIII. Ad Aulica verò pertinent **CAUTIONES, ET CONTROVERSIARUM COMPOSITIONES,** quæ interdum prudentissima ingenia solent fatigare. Egregiam certè cautionem hodie videtur affectare Gallia Rex, qui intelligens tractatus Pacis fore irritos, nisi Dux Lotharingiaë suos simul mittat Legatos; neq; tamen in literis salvi compassus eundem vult nominare Ducem, ne quasi per propriam confessionem videatur abdicare suum jus, hoc invenit expediens: Nomine Regis Angliaë, qui est Mediator, omnes ejusmodi literas posse concedi, habituras utrinq; suum vigorem. Sic enim credit, satisfieri posse & suo honori & ducis prætensionibus. Incidit hoc loco historia belli Anglo-Belgici, quod ante hos decem annos latissimam in novellis faciebat paginam: quippe sub ejus initium Gallus foedere Hollandico constrictus, ne irritaret Anglos, cautâ explicatione respondebat, *Pacta ultra Europam non esse extendenda: belli verò causam in Africa esse repositam.*

XIV. De Controversiis **PRÆCEDENTIAE** plura sese offerunt, quæ ex novellis notata, lumen in rebus Aulicis non obscurum præferunt. Rex Galliaë Pares inter se discordes non sedendo sed stando jussit deliberare, ut quocunq; loco quis occuparet coronam, stationem servet sine præjudicio. Archi-Episcopus & Elector Coloniensis ante hos annos in Italiam proficiscens Romam potius adire noluit, quàm experiri Controversias Cardinalium de prærogativa præ Electoribus, Me-

Memini Legatum Anglicum Duci Holsatiæ noluisse cedere, sed post longas disputationes, svasu mediatorum sese offerentium, quemvis verso curru domum rediisse. Memini Principem Arausionensem Legato Gallico oblatum, ne videretur cedere, nec tamen irritaret tantum Regem, simulasse voluntariam digressionem in tabernam nescio cuius mercatoris.

XV. Cur multa hic repeto? Quicquid in Politica curiosum aut proficuum est, istius exempla vel adnucula vel admonitiones peti possunt è novellis. Utinam, qui legunt, præsertim inter Studiosos Studio Politico addictos, socios quærent, continuandis discursibus aptos: sic demum agnoscerent, quantam experientia vim exinde liceret percipere.

CAPUT V.

DE USU NOVELLARUM
IN QVOVIS CURIOSORUM
GENERE.

I.

QVO magis de Novellarum usu cogito, eo amplior scribendi campus se aperit. Nihil enim in omni Eruditionis imo & artificiorum genere est, quod non attingatur, ac adeò à lectore sedulo discursibus accuratioribus extendi cupiat.

II. THEOLOGI observant varias religionum controversias, & quicquid à religionis sive curâ sive prætextu solet fluere. Romanenses quanto apparatu Petri successor à suo, scilicet, Antecessore distingvatur, docent, quoties statum aula Pontificia describunt. Quæ sit libertas Ecclesia Gallicane, ut nequicquam urgente Papa, nec ejus infallibilitatem, nec adversus Concilia autoritatem, uno verbo, Concilii Triden-

tini placita recipiat; Quæ Jansenistarum fuerit condemnatio vel tolerantia; Quis inquisitionis Hispanicæ hodiernum rigor sit; quomodo Anglia tum à fanaticis tum à Pontificiis vexata, semper Edicta publicet, semper in causa Pontificiorum conniveat; quomodo Svecia nuper in Dalekarlorum provincia Diabolicis Religionibus fuerit immersa; quæ tandem Ecclesiarum quarumlibet sit conditio, sæpe ex novellis admone- mur.

III. JCTI dum judiciorum & suppliciorum va- rias deprehendunt formulas, aliquid inveniunt, unde procedat ulterior meditatio. Pauci certè fuerunt, ex quo tempore Gallorum Rex Codicem Ludovicianum emisit in lucem, qui libri videndi aliquo non labora- verint desiderio. Sunt etiam rara & extraordina- ria exempla, quæ oblivionem omnino non meren- tur. Sic 1666. Antverpiâ scribebatur, Principem Turqui- nium, qui Uxoris sororem insidiis lethalibus fuerat aggressus, mirabili modo mortis effugisse supplicium. Incautus enim car- nifex, jam percussio strophizoli, quo velaverat oculos, nodo inno- xium ictum cervici intulit, quod sentiens iste, in medium popu- lum è carnificis manibus sese proripuit, retractus & incuriam re- latus, salutem ac veniam impetravit. Judicium Condæi nuperis novellis laudatum ita se habebat: Gravida ejus- dem aula puella, jussu Patrem nominare, omnes dixerat mini- stros & famulos, in quærendis suis amplexibus nimium concordēs: Princeps igitur sorte statuit eligendum, qui Patris vices in se re- ciperet, futurisq; nuptiis ignominiam puella corrigeret. Desi- gnatus est Coquus, cui ad levandum tantæ affinitatis onus, re- liqui salarium, quantum dimidio anno perciperent, jussi sunt exsolvere. Plura invenerit, quem talia dele- stant.

IV. Quantum MEDICI novellis afficiantur, ego non

non observavi. Memini tamen varia medicorum nomina, & molimina adduci. Quoties Delphino fuerit secta vena, quod curandi genus in nostra patria crederetur lethale; quam indignè Rex Galliae nuper tulerit mortem filii secundogeniti, asserens velle se futurum, si quem tolleret, filium simplici cibo nutritum, Medicis ne quidem ostendere. Imo quis non doleret, allato nuncio, celeberrimè Bartholini Bibliothecam, cum manuscriptis auro carioribus flammarum vi consumptam? Quis Borrii vicissitudines non miretur? Quis lapidem Magneticum, nuper Casari exhibitum, qui faceret adversus venenum? nolit videre & cognoscere?

V. An Philosophiæ speculativæ in novellis habeatur ratio, nolim asserere. Habet tamen **PHYSICA**, quod non rejiciat, vel etiam suo judicio explicet. Fuisse aliquem in Gallia, qui aquis marinis reddere vellet dulcedinem bibendo aptam; alium aquas transire voluisse, sine vitæ periculo, non ita pridem legimus. Nuper magnam fabulam de Avibus in Comitatu Burgundiæ pugnantibus referebant illi, qui ^{avibus} videbantur præ se ferre; nec defuerunt, qui rem insolitam magni miraculi loco ponerent. Ast, qui observavit ex Aldrovandi Ornithologia *lib. XX. cap. 5.* in oris Belgii novum hoc non esse, simulq; aspiciat varias avium formas ibidem depictas, parcius fortè mirabitur.

VI. Pulebriora inveniunt, qui **MATHEMATICIS** & **MECHANICIS** studiis delectantur. Quot enim hoc bello cymbarum, pontium, machinarum pyriarum, quas Bombos vocant, armorum, fortalitorum aliarumque inventionum genera prodierunt? Galliae Rex ductâ fossâ Mare mediterraneum cum Oceano ausus conjungere; quod in sua ditione Elector

Brandenburgicus imitatus, juncto cum Albi Viadro, fluvio Oceani Germanici, cum fluvio maris Balthici. Surrexerunt aliquoties, qui in quovis loco determinatum Longitudinis, ut vocant, gradum observari posse jactitarunt. Habuimus anno 1664. Eclipsin Solarem, à plerisque Calendariographis non observatam. Habuimus Cometas; nescio, an etiam novas Stellas. Habuimus plura excitandis ingeniis aptissima.

VII. Penè omissem **POETAS ET PHILOGOS**, qui, dum varias Comœdiarum inventiones, Arces Triumphales, Emblemata Coronationibus, Natalibus & Exequiis dedicata, ac alias animorum alacriorum delicias in novellis observant, non negaverint, in isto etiam prato sibi aliquos sepositos esse flores.

VIII. Cæterum, nescio, quorsum commodè locentur acutæ inscriptiones, quibus maxime luxuriant Romanorum ingenia, postquam Pasqvini & Morforii lapides loqui didicerunt. Sanè semper damnatur Cenforium hoc scribendi genus, & semper à curiosis colligitur. Extant Pasqvillorum Tomi duo, completentes, quicquid aculeorum à tempore Alexandri VI. usque ad Sixtum V. Romanis Proceribus fuit immisum: at raritas exemplarium nullibi apparentium arguit emptores adfuisse nimium copiosos. Repetitum hoc opus, & ad nostri seculi tempora continuatum fuisse, Amicus olim ex Italia redux memorabat: cujus tamen Libri ne vestigium quidem deprehendere licuit. Pertinent huc Argutiæ manuscriptæ, quas incerto Auctore vulgatas, quoniam de negotiis publicis liberè judicant, omnes describunt, exosculantur, imò

imò inter arcana Bibliothecarum recondunt. Pertinent huc imagines & nummi, quibus concinnandis Batavi semper visi sunt affectare præ cæteris gloriam. Sic quos ob potentiam aperte non licet arguere, tacita censura fugiendæ ignominiaë sæpius admonet: permittente DEO, ut monitores inveniat, qui monitionibus adversantur. Multo tamen in hac licentia mortem vel ignominiam invenisse certum est.

IX. MERCATORIBUS conducere novellas vel ideò clarum est, quod ipsorum sumptibus Postarum onera quàm maximè sublevantur. Est tamen circa rem pecuniariam in singulis Statibus discrepantem, aliqua cautio ad omnes novellarum lectores pertinens, ut Libras Anglicas à Gallicis & Belgicis, Miliones Germanorum à Gallicis discernere: imò Scutorum, Pataconorum, Talerorum, Crusadorum, & quæ reliqua sunt nomina, æstimare discant ad monetæ patriæ valorem. Cum enim pecunia omnium rerum publica sit mensura, vix aberit à confusione, qui mensuræ certam quantitatem non intellexerit.

X. Nihil dicerem de MILITIBUS ET NAUTIS, nisi terminorum militarium & nauticorum ignorantia plerisque narrationibus induceret obscuritatem. Operæ foret pretium, Lexico comprehendere vocabula, sæpius ab exercitiorum intellectu aliena: ut in Germanicis, Gallicis, Belgicis aliisque vocibus hoc haberemus, quod Pexenfelderus tentavit in Latinis.

XI. Neque falluntur, qui ludicrorum causâ legunt novellas, quorum magnam nubem facilè liceret congerere, si aliquam in hoc scripto ridendi materiam captaremus. Properat magis animus ad Nucleum
Novel-

Novellarum Capite III. promissum. Nam hæc etiam, quæ scripsimus, quasi per lancem saturam libuit congerere, ut saltem ineptias suas agnoscere discant ii, quibus novellarum cura penitus frigere aut ferdere videtur. Cæterum ex his, quæ sequuntur, apparebit, non defuisse nobis materiam, si Geographica, Genealogica, Historica, Politica & reliqua curiosa voluissimus latiori exemplorum apparatu circumvestire. Nucleum verò hunc, quod attinet, eqvidem plura poteram sistere, si per otium licuisset Theatri & Diarii Europæi, item Relationum Francofurti & Lipsiæ prodeuntium tomos, vel etiam Mercurium Hollandicum hoc bello inchoatum perlustrare: sed, qui excerpo Novellas, cavere simul debui, ne prolixitas in amplitudinem historiæ excreset, ac cum nucleo corticem quoque proponeret.

NU-

NUCLEUS NOVELLARUM

Ab Anno 1660.

usq; 1676.

M DC LX.

In GERMANIA celebratur Jubilæum, ob impetratam ferè per omnes Christianorum provincias pacem.

Monasteriensis Civitas Episcopo se opponens fœdus pepigerat 1658. cum Hollandis: damnata tamen 1659. à Judicio Aulico hoc anno jubetur subire jugum.

Erfurtenses tertiâ vice à Commissario Cæsare admonentur, ut introducerent preces è Cathedris Ecclesiasticis pro Electore Moguntino.

16. April. moritur Elisabetha Charlotta, Electoris Brandenburgici mater, è domo Palatina.

4 April. moritur Enno Ludovicus, Princeps Frisia Orientali inter venandum egvo delapsus.

Mens. Septembr. moritur Johann Casimirus, Princeps Anhaltinus in Dessau.

Mense Decembri ventorum vis undiq; sevit, non sine ædificiorum, sylvarum & præcipuè navium clade.

In ITALIA Florentinam deformat incendium fortuitum.

TURCA Georgium Ragozkium, Transsylvaniæ Principem invadit, quòd sine indultu Svecis adstitisset contra Polonos. Ragozkus in prælio occumbit, Waradinum fortalitium celeberrimum cedit Turcis. Constantinopoli flammæ vis 60000. ædes destruit.

In GALLIA post conclusam 1659. Pacem Pyrenæam hoc anno 9. Jun. recipitur Regia Sponsa Maria Teresa Regis Hisp. filia.

Massilia maris mediterranei civitas domatur, imposito Castello.

Arausio Urbs media in Gallia ad Principem Arausionensem spectans, à Rege occupata, mœnibus nudatur: promissâ restitutione, si Princeps minorennis decem annorum adolesceret.

Circa Burdegalam Terra motus excitatur.

E

Joh.

1660.

34. (:)

Job. Baptista Gaston, Regis Patruus, Dux Aurelianensis, sine prole mascula moritur.

In HISPANIA feliciter pugnatur adversus Lusitanos: Mauri ab istis in auxilium vocati, antequam exscenderent, ab Hispanis dissipantur. At Classis in Occidentalem Indiam destinata Gradibus excedens tempestate correpta maximam partem mergitur.

In ANGLIA Parlamentum superius à Cromwelo abrogatum restituitur.

Rex in exilio degens d. 14. April. Bredâ scribit ad Anglos, redirent ad officium, se veniam omnibus indulturum.

Inde Consilia ineuntur recipiendi Regis, qui ex Hollandia solenniter in Regnum reducitur.

Generalis Monkus, cujus opera negotium successerat, creatur Dux Albemarlensis.

Jacobus, Regis frater, Dux Eboracensis, Edwardi Hyde Cancellarii filiam sibi collocat.

Episcopi, ante Cromweli tempora jam abrogati, restituuntur.

Auctores Regicidii variis suppliciis afficiuntur.

In SEPTENTRIONE d. 23. Febr. moritur Carolus Gustavus, Sveciæ Rex adversâ belli fortunâ fatigatus: succedit filius quinque annorum Carolus XI.

D. 27. Maji inter Danos & Svecos concluditur Pax Hafniensis.

Rex Daniæ Fridericus III. Pace feliciter restitutâ, à Statibus obtinet, ut ex Regno electio fieri paterentur absolutum & hæreditarium.

Berga Norvvegia patitur incendium.

In POLONIA d. 10. Maji componitur Pax Olivenensis, ab Oliva, Prussiae Monasterio, sic dicta, inter Imperatorios, Brandenburgicos, Svecos & Polonos.

Ceterum in Polonia & Prussia ingens famis filiorum carne Parentes satiat.

In BELGIO Seelandi principis Arausionensis partes amplexi, eundem reliquis Provinciis commendare incipiunt; nec videbatur negligi posse maximè proquinquus Regis Angliæ agnatus.

M DC

M DC LXI.

In GERMANIA Monasteriensis Episcopus Civitatem Mense Aprili occupat, eamq; nudat omnibus propugnaculis.

Theodorus Adolphus, Paderbornæ Episcopus, moritur, succedit Ferdinandus, Comes Fürstenbergius.

Tremonia lapsa turris subjectum templum nimis deformat.

In ITALIA Romæ condemnatur Borrus, ob nefandam hæresin: ipse fugiens per Germaniam & Hollandiam medendi artem jactitat, Romæ crematus in imagine.

Cosmus, Florentiæ Dux, sibi collocat d. 19. April. Margaretam Loysam Gastonis Ducis Aurelianensis in Gallia nuper defuncti filiam.

Terræ motu varia oppida destruuntur, aut sædè lacerantur.

TURCA parat bellum Hungaricum.

In Transylvania Principatum sibi arrogat Kemini Janos, stans à partibus Cæsaris, adeoq; Barckzajum à Turcis pendentem securi percutit. Turcæ à Venetis apud Insulam Melon in Archipelago insigni clade afficiuntur, cum prius in Dalmatia terrestri prælio fuissent fugati.

Piratae Africani nimis progressibus mercaturam Christianorum affligunt.

In GALLIA inter medias voluptates Parisiis magna pars regii Palatii incendio consumitur.

Cardinalis Mazarinius d. 15. Mart. Vincennis moritur; Rex ab eo scriptus hæres.

Apud Nannetenses macellum emptoribus plenum corruit, non sine multorum clade.

Mense Augusto Nicolaus Fouquetius, Redituum supremus Inspector, compingitur in carcerem.

10. Octobr. dum Legatus Svecicus, Comes Braheus, Londini ad Regem Angliæ ingressum parat, inter Estradam Galliæ & Batavilleum Hispaniæ Legatos oritur præcedentiæ controversia, vincente Hispano, qui dissectis rhedæ Gallicæ funibus, ipse loco funium catenas corio obductas habens, sine impedimento progreditur. Galliæ Legatum Rex Parisiis degentem jubet excedere; Suum Madritio revocat.

Die omnium Sanctorum nascitur Regi Filius Ludovicus XV. postea dictus.

In Hispania 6. Nov. nascitur Carolus, postquam 1. Nov. expirasset Philippus Prosper.

Hispanorum castra à Lusitanis diripiuntur. Illos tamen paulò post solatur classis argentifera, Regi afferens 15. milliones.

Marchio Caracena, antequam Belgii gubernationem deponeret, simulans Antverpiæ obsidionem, ingentem à civibus pecuniæ summam impetrat.

In ANGLIA detegitur Conjuratio in Regis & Urbis Londini exitium suscepta.

Duci Eboracensi ex filia Cancellarii nascitur filius.

Vennerus quidam, obscuræ conditionis homo, Episcopis insensus cum Latronum manu Londinum invasurus, miserè cum suis perit.

Cromwellii cadaver erutum publicè suspenditur, caput ad Turrim Westmonasteriensem affigitur.

Inter Anglos & Danos renovatur antiquum fœdus, quod tempore Cromwelli à Danis non fuerat observatum.

Regi despondetur Catharina, Regis Lusitanix foror, dotisq; loco simul promittitur Tanger s. Tingi in freto Gaditano fortalium Africae.

Rex solenniter coronam suscipit d. 3. Maj.

Mense Junio Convenantium s. pactum Status Ecclesiastici olim Regi extortum, & Presbyteriano regimini favens, publicè per Carnificem comburitur.

Scotia Episcoporum Regimini valdè adversa sensim exiit ferociam, receptis Episcopis.

Idem succedit in Hibernia.

Classis Anglica frustra molitur obsidionem Algeria in Africa.

In SEPTENTRIONE Sveci pacem non ita pridem cum Russis pactam confirmant: sepositis interim finium controversiis.

In POLONIA Carneckius Generalis insignem victoriam à Russis reportat.

Ast milites nuper in bello Svecico utiles, cum stipendia non solverentur, assumptò Confœderatorum nomine, nimium graves evadunt Reip. maximè bonis Ecclesiasticis, quæ alioquin ab oneribus libera videbantur esse lautiora.

In BELGIO *Archi-Episcopus Coloniensis frustra postulat restitutionem Rheinbergispectanti ad suam ditionem.*

Georgius Christianus, defuncti Principis Frisæ Orientalis Frater, Emdam præsidis Hollandicis munitam tentat: Sed interpositu Batavorum redit utrinq; quies.

Hollandorum mediatio in causa Monasteriensi rejicitur.

In Orientali India feliciter pugnatur adversus Lusitanos. Ast in Insula Formosa Hollandi Barbaris cedere coguntur Novam Seelandiam.

In Gvinea Africæ prope viride Promontorium Angli Batavis extorquere conantur Imperium.

Cum Lusitanis concluditur pax, ubi Lusitani promittunt solutionem 800000 florenorum.

M DC LXII.

In GERMANIA metus belli Turcici latè dissipatur, inde ad deliberandum de auxiliis Comitia Ratisbonensia indicuntur.

Passavia ad Danubium incendio deletur.

Ludovic. Henricus, Princeps Nassovius in Dillenberg d. 9. Maj. moritur. d. 20. Maj. moritur Wilhelmus, Dux Saxo-Vinariensis.

Leopoldus Wilhelmus, Archidux Austria, Imperatoris Patruus, Episcopus Patavinus, Argentoratensis, Olmuciensis, Vratulaviensis, Magister Ordinis Teutonici moritur d. 20. Nov.

In Episcopatu Argentoratensi succedit Franciscus Egon, Comes Fürstenbergius.

In Magisterio Ordinis Teutonici Carolus Josephus, Imperatoris Frater.

Ferdinandus Carolus, Archi-Dux Oenipontanus 30. Dec. moritur, succedit frater Sigismundus Franciscus.

In ITALIA Romæ Carolus Dux Creqvius, Regis Galliaæ Legatus, violatur. Corsi enim, militum genus, à quibusdam Burgundis exacerbati Legati ædes, imò uxorem rhedâ vectam invadunt, Legatus discedit, Rex Galliaæ meditatur ultionem.

Mutina moritur Dux Alfonso.

Veneti mense Septembri navalem Turcis victoriam extorquent, capti aut everfis navibus, quæ Constantinopoli Ægyptum tendebant.

TURCA exclusô Kemini Janos Transylvaniae Principem constituit
Michaëlem Abaffy.

In GALLIA ob inundationem aquarum sterilitas, ex sterilitate ingens fames,
ex fame pestilentia.

Mense Febr. pacta ineuntur cum Duce Lotharingiae, ut ipse recipe-
retur inter Principes regii sanguinis; interim Regi transcribere-
tur omne jus in Lotharingiam. Carolus, Ducis ex fratre nepos,
se exclusum videns, fugit in Germaniam.

Galliae Rex arctô foedere cum Hollandis jungitur.

In minori Britannia, quòd aucta essent vectigalia, plebs tumultuatur.

Idem ob salis vectigalia agunt Bononienses, sed malè multari respiscunt.

Dunkerka Flandriae portus, quem Angli hactenus possidebant, solutis
quinque florenorum millionibus, ceditur Regi Galliae.

Regina parit filiam.

In HISPANIA Duce Johanne Austriaco suscipitur expeditio Lusitani-
ca: Lusitani crudelissimè tractantur. Paulò post Hispani acceptâ
clade quasi crudelitatis poenas solvunt.

In Lusitania Reginae matri cum filio minus benè convenit.

In ANGLIA Rex Sponsam Portugallicam sibi jungit d. 21. Apr.
Lauson Thalassiarcha Algeriensibus piratis extorquet pacem.

Multi ex Regis Judicibus ad supplicium trahuntur.

Angli cum Hollandis d. 4. Septembr. super variis controversiis
transigunt, pacemque firmant. Imprimis ab Hollandis promitti-
tur, velle se ad occursum navium Anglicarum vela demittere, ac
Insulam Puleron in Orientali India restituere, quod promiserant
jam 1622. &c. Excipiuntur tamen casus difficiliore, imprimis præ-
tensio Anglica, ob creptas duas naves, quarum pretium excedit
1700000. florenos Hollandicos. Inde prudentiores judicant, tra-
ctatum hunc non fore diuturnum.

In SVECIA destinatur solennis legatio ad Imperatorem, ob con-
firmanda Germaniae feuda: quò nomine solennis introitus in ur-
bem Viennensem negatur, quòd veniret tanquam à Vasallo, non tan-
quam à Rege.

In POLONIA Confœderati quamvis exercent licentiam, indigna-
bundi adversus Regium Procancellarium Patzium, qui videbatur

id

id agere, ut Dux Engvianus, Reginae ex sorore nepos, destinaretur successor Regni.

Prussia hujus militis infensam saevitiam non minus experitur.

In RUSSIA ob adulterinam monetam oritur civium seditio, quam Auctores & Complices gravissimi poenis luunt.

In HOLLANDIA pax fit cum Tunetanis piratis.

Horrenda aquarum inundatio multis urbibus videtur minari extremam cladem.

Lusitanis in Orientali India eripitur Cananor, Cochin ad futuri anni praedam sepositum obsidetur.

M DC LXIII.

In GERMANIA strenue aguntur Comitia, quibus sub anni finem ipse Imperator cum multis Principibus accedit.

Adamus Laurentius Comes Turingensis fit Episcopus Ratisbonensis.

Argentoratenses, auctoritate Regis Galliae permoti, controversias cum novello suo Episcopo deserunt.

Episcopus Monasteriensis nomine Principis Lichtensteinensis à Principe Frisiae Orientalis postulat 300000. taleros, decreto Imperatoris adjudicatos, ac per stratagema occupat fortalitium Eyderanum. Hollandi moliantur amicam compositionem, oblata ad solvendum pecuniâ, postmodum ostensis armis.

Mense Octobri Christiannus Dux Megapolitanus lineae Sverinensis in Gallia discedit ad Religionem Pontificiam.

Mense Decembri Sponsalia Imperatoris cum Margareta Hispanica confirmantur.

Ersurtenses Fecialem Imperatorium, in causa Moguntini venientem d. 8. Octobris ex eqvo deturbant, verberibus affectum dimittunt: paulò post milite Moguntino irritati seditionem excitant, Consulemque Limprechtum d. 30. Nov. capite truncant. Inde graviolem merentur Banni declarationem.

In ITALIA Romae Castellum Angeli caelitus tangitur, Angeli in summa arce brachium excutitur; insignia Pontificis deformantur. Aliqui inde augurantur calamitatem belli Gallici.

Florentiae Cosmo III. Duci nascitur filius mense Augusto.

Mar.

Margareta Sabaudica Rainutii Ducis Parmensis Coniux moritur, thalamo Parmensi destinatur Isabella Estensis, Mutinae Ducis filia.

Rex Galliae causam Parmensem adversus Papam suscipiens urget restitutionem Ducatus Castri, 1644. sub debitorum praetextu ereptum.

Rex quidam sive Princeps Maroccanus ex Africa, Neapoli degens, fidem Christianam amplectitur.

TURCAE immixtis Tartaris Hungariam & Moraviam miserè deprædantur.

Forgatschius Neuheuselium à Turcis obsessum, post strenuam defensionem, non expectatis suppetiis, factâ deditioe relinquit.

Interim Nicolaus Serini Comes, Turcas primò ad Carolo stadium, postea ad Muram fluvium feliciter profligat.

In **GALLIA** Civitas Avenionensis, alioquin Juris Pontificii occupatur: quin etiam Pontifice fulmen minitante respondetur, fieri posse, ut Ecclesia Gallicana regeretur per peculiarem Patriarcham.

Mense Martio moritur Edvardus Palatinus, Electoris frater, jus naturalitatis in Gallia adeptus.

Ob tractatum superiori anno cum Lotharingo initum quæritur causa invadendi Lotharingiam, Marsal fortalitium nobilissimum occupatur.

Mense Decembri Fœdus Helveticum solennioribus Ceremoniis confirmatur, intercedente utrinq; juramento.

Dux Engvianus Henricus Julius Loysam Edvardi Palatini filiam splendidis nuptiis Coniugem indispiscitur.

Paulò post in Parlamento præsentè Rege quatuordecim creantur Duces & Pares Franciæ, de Vernevil, Marschalli d' Estree, de la Mesleraye, de Grammont, de Villeroy, de Mortemar, de Mazarin, de Foix, de Creqvi, de Coaslin, de Navailles, de St. Aignan.

Fouquetius coram iudicio graviter examinatur.

In **SABAUDIA** miseri Waldenses crudeliter habiti, tandem se defendunt, Hollandi collectis Eleemosynis eos recreant.

Francisca Magdalena Gastonis Ducis Aurelianensis filia Carolo Emanueli Duci collocata, sub initium anni sequentis moritur.

In **HISPANIA** Commissarius Financiarum Joh. de Gongrona Repe-
tundarum reus ex carcere respondet.

Joh.

Joh. Austriacus in Lusitania Eboram capit, sed ad prælium adactus gravissimam ac pudibundam cladem patitur. Interim Lusitani victoriâ frui malunt, quàm uti.

In ANGLIA Quackeri publicam securitatem turbant.

Angli ab Hispanis in India occidentali læsi Cubam Insulam invadunt, expulsisq; incolis & incensa S. Jacobi Urbe discedunt.

In SEPTENTRIONE Cornificius Ublefeldius, Regis Danici primarius Minister, conspirationis reus aufugit.

Comes Königsmarkius bello Germanico clarus in Svecia moritur.

d. 3. Aug. Stetinum Regi Sveciæ præstat homagium.

d. 10. Octobr. Johanni Georgio III. Electorali Saxonix Principi despondetur Anna Sophia Daniæ Regis filia primogenita.

In POLONIA militum Confoederatorum tumultus componuntur.

Cosacci sub tutela Moscovitica turbas movent.

d. 18. Octobr. Friderico Wilhelmo Electori Brandenburgico post impetratam Prussia Superioritatem à Regiomontanis præstatur homagium.

In BELGIO Hollandi novam precationis formulam nituntur introducere, quibus acriter contradicunt Seelandi.

Cochinum Orientalis Indiæ Lusitanis tandem eripitur.

Canata Americæ sive insula sive provincia terræ motu miserè affligitur.

M DC LXIV.

In GERMANIA Carolus Josephus, Imperatoris frater, qui viveret unicus, moritur.

In Magisterio Ordinis Teutonici succedit Johannes Caspar ab Anbringen.

In Comitibus rerum bellicarum cura præsentis Imperatore cum successu agitur. Legati suppeticas impetraturi ad omnes Reip. Christianæ Status designantur.

Archi-Episcopus Salisburgensis Passavii simul fit Episcopus.

d. 1. Nov. Fundatore AUGUSTO Principe Gymnasium Augustum Weiffensellæ introducit.

In ITALIA post varios timores mense Febr. Pisis inter Gallum & Pontificem concluditur pax. Chisius Legatus à Latere mittitur Parisios deprecatur. Avenio restituitur Pontifici. Parmæ Dux frustra sperat discamerationem Castri.

Gasvinus Nichelius Jesuitarum Generalis Romæ moritur: succedit Joh. Paulus Oliva.

TURCÆ celebrant occupationem Neuheuseli. Sed inter ignium nocturnorum ludibria magna pars ædium Constantinopolitanarum corripitur.

Serinius Quinque-Ecclesias diripit: Pontem Esseckiensem destruit. Mense Majo Imperator Constantinopoli discedens ad Hungariæ fines movet.

Interim congregatis Germaniæ auxiliis, Turcæ quadruplici clade affliguntur, præsertim in prælio ad San-Gothardum d. 22. Jul.

Imperatori ex Concubina Græcæ nationis nascitur filius: fratres antiquâ lege strangulandos ipse adhuc in vivis relinquit.

d. 10. Augusti florentibus Christianorum rebus improvise concluditur pax; indignantibus Hungaris. Imperator tamen Leopoldus videbatur tria respexisse: 1. Quod Hispaniæ Rex morti esset proximus. 2. Quod Polonia Regem haberet nullò hærede munitum. 3. Quod Turca Venetis alioqui daturus pacem, unitis viribus immineret Hungariæ.

Nicolaus Serinius ab Apro occiditur: nisi genus mortis hoc enigmati involvitur.

In GALIA Lupara (Louvre) Regis sedes nitidiùs extruenda præstantissimis artificibus locatur.

Consilia Societatis Mercatoris tum quoad Indiam Orientalem, tum quoad Occidentalem, Autore Colberto, strenuè agitantur.

Quin etiam fossa inchoatur, unde naves ex mari mediterraneo in Oceanum felici compendiò possent transportari.

Dauphino, Regis filio, ad futurum baptismum, qui tamen postea dilatus, mittuntur à Pontifice fasciæ benedictæ.

Galli ad stabilienda commercia occupant Castellum Africanum Gigery, idq; novò nomine vocant la Sainte Croix: at post brevem ejus possessionem à Barbaris rejiciuntur.

Contio Principi nascitur filius Franciscus Ludovicus mens. Maj.

Henricus Dux Gvifius moritur mens. Jun.

Pontifex Regi concedit Jus Patronatus Episcopatum, Metensis, Tullensis, Verodunensis, Arrebatensis, Perpiniati, ut & Ecclesiarum Alsatia.

Quod

- Quod Gallus Imperatori in Hungariam misisset auxilia, Legatus Gallicus Constantinopoli conjicitur in carcerem. Neq; tamen Rex magnam hanc injuriam ulciscitur, ob minorem contumeliam nuper iratissimus Pontifici.
- In HISPANIA Regis langvida senectus parum promovet negotia adversus Lusitaniam.
- In ANGLIA conferuntur consilia, ad defendendum fortalitium Tingtianum adversus Gaylandum.
- Navium apparatus Hollandis fit suspectus, donec ab Anglis missæ ad Africanum littus copiæ, non indicto bello, munimenta Hollandorum, ad Caput viride (Promontorii nomen est ad Gvineam) unâ cum navibus occuparentur. Causam faciebant articuli in fœdere 1662. sepositi, quorum satisfactio nondum contigerat.
- In DANIA Primogenitus Regis Princeps omnium Collegiorum denominatur Præses.
- Sperlingius Med. D. conspirationis Uhleseldianæ reus Hamburgo per astum abductus, respondet ex carcere.*
- In SVECIA Metropolis Stocholmia aliquoties incendio laborat.
- Feudorum Germanicorum in Aula Imperatoria tandem obtinetur confirmatio, suspensa, nescio ob quas causas, jam à morte Ferdinandi III.
- In POLONIA feliciter pugnatur adversus Moscovitas.
- Mense Decembri Georgius Lubomirskius, Regni Mareschallus, tanquam Auctor superioris Confœderationis inter milites, accusatur, Nobiles protestantur, liberamq; suam vocem in Comitibus validam asserunt: nihilominus prævalente Regis (forsan & Regina) factione condemnatur ad pœnam (sic verba sonant) abjudicationis honorum, infamiæ, Bonorum confiscationis & colli.
- In BELGIO Mortaignus virginem rapiens asylum quaerit apud Comitem Culenburgensem, postea Bremae à medijs militibus diffugiens, Hollandos eludit, Comes parum abest à periculo.
- Rex Galliarum urget restitutionem bonorum, quæ in provinciis fœderatis pertinerent ad Equites Melitenses.
- Fortalitium Eyderanum à militibus Monasteriensibus occupatum copiis Hollandicis obsessum recipitur.
- Wilhelmus Princeps Nassovius Pistoletti explosionem festinaturus improvisam sibi mortem accelerat.

1665.

44.

Mense Januario Eclipsis Solis contigit, plerūq; Calendariographū non observata.

Gemina præcedentiæ controversia offertur. Mense Aprili Holsatiæ Dux obviam factus Downingio Regis Angliæ Legato, quòd nollet cedere, impetum fieri iussit in satellites. Postea per mediatores effectum est, ut quisq; versis carrucis pristinā viā regrederetur. Mense Majō idem tentabat Princeps Arausionensis adversus d' Estradium Legatum Gallicum. Sed dimissus Legatus, Princeps carrucā egrediens simulat se accessisse, ut Tabernam mercatoriam perlustraret.

Reiterus Admiralis in Africam missus, progressus Anglorum turbat.

Surata India à prædonibus diripitur.

Mense Decembri apparet Cometa.

M D C L X V.

In GERMANIA moritur Princeps Porcia, Aulæ Imperatoriæ supremus Magister d. 24. Febr. surrogatur Wenceslaus Princeps de Lobkowiz.

d. 15. Mart. Cellæ moritur Christianus Ludovicus, Dux Lüneburgensis. Circa successionem colliduntur fratres Georgius Wilhelmus & Joh. Fridericus Pontificiæ religioni addictus. Uterq; ad se pertinere asserit portionem Cellensem. Tandem d. 28. Sept. controversiis compositis Georgius Wilhelmus Cellam, Joh. Fridericus Hannoveram obtinet.

Mense Majō Comes Leslæus, ad Legationem Turcicam designatus, iter suscipit; alius Legatus Turcici Imp. nomine Viennam accedit.

d. 25. Maji moritur Sigismundus Franciscus Archi-Dux Oenipontanus, cui jam desponsata fuerat Hedwig Augusta è domo Sulzbacensi. Ad Imperatorem redit Comitatus Tyrolensis hæreditas.

Gotha incendio deformatur mense Jul.

Lubecenses cum Senatu reciprocant controversias.

Berolini Stabulum Electorū igne consumitur.

Electo Moguntinus Palatino movet turbas. Nam Ladenburgi ad Nierum possessio, spectans alioquin ad Episcopatum Wormatiensem, oppignorata erat Palatino, qui tergiversabatur, Moguntinō volente pretium pignorationis exolvere. Tandem oppidum vi

ex-

expugnatum Sequestro Imperatoris traditur, donec solutô pretiô
lis evanesceret.

d. 5. Octobr. Academia Kiloniensis solenniter dedicatur.

d. 21. Nov. moritur Henricus Julius Dux Saxo-Lauenburgensis.

Oppolium & Ratibora Silesiæ Ducatus Polonis hæctenus oppigno-
rati, solutô pretiô redeunt ad Imperatorem.

In ITALIA Parmensis nequicquam urget restitutionem Castri.

d. 16. Aug. moritur Carolus III. Mantua Dux.

TURCA Neuheuseli nomine à circumjecto territorio postulat homa-
gium.

Abaffy missis ad Imp. Rom. Legatis rem Transylvanicam cupit
Paci inclusam.

Seraglio s. Gynecaum Turcicum igne perit.

Novus Judæorum Messias, qui Smyrnæ exurgens Judaicum popu-
lum incredibili expectatione impleverat, pudibundam fabulæ facit
catastrophen, assumptâ post annum religione Turcica.

Arabes ingenti tumultu Mechem occupant. An Mahomethis se-
pulchrum vi magneticâ in aëre pendulum destruxerint, illi viderint,
quibus autoribus id in novellis fuit memoratum.

In GALLIA Fouquetius condemnatur ad perpetuum carcerem, ducendus Pi-
gnarolam.

Rex in Parlamento Edictum confirmat adversus Jansenistas: ast
urgente Pontifice, ut in Ecclesia Gallicana firmaret Pontificis in-
fallibilitatem ejusq; auctoritatem supra Concilia, nihil obtinetur.

Rex fervente inter Anglos & Batavos bello, ab his admonetur fœ-
deris 1662. initi. Is tamen respondet, turbas excitatas in Africa:
fœdus verò non extendi ultra Europam. Tandem susceptâ me-
diatoris personâ, Ducem de Vernevil Legatum destinat ad Re-
gem Angliæ.

Dux Beaufortius adversus piratas maris mediterranei classem educit.

Mortuô Rege Hispaniæ Gallus prætendit in successionem Belgicam
nomine Conjugis, allegans Jus devolutionis in Brabantia usitatum.

Orange restituitur Principi Arausionensi.

In SABAUDIA Carolus Emanuel sibi jungit Mariam Johannam de
Namour, è Sabaudica itidem familia natam, Principis Nemorosii
in Gallia hæredem. Carolus Lotharingus, cui desponsata ista fuerat,
indignatur sibi eripi sponsam.

Genueses cum Sabaudis ob controversias finium collisi, auctoritate Regis Galliae redeunt in gratiam.

In HISPANIA *Dux Medinæ Sidoniæ moritur.*

Lusitani irruptionibus suis viciniam terrent. Marchio Caracena in occursum missus gravi clade afficitur.

d. 15. Sept. Philippus IV. Rex moritur, succedit filius Carolus II. quatuor annorum. Classis argentifera 16. Millionum dives appellit.

In ANGLIA bellum velitationibus Africanis excitatum, mense Februario Hollandis indicitur.

Fanatici publicam quietem nimis turbant.

Accedit Pesti Londini maximè grassans: Unde Parlamentum Oxoniæ conscribitur.

In DANIA displicet Anglorum temeritas. Hollandis enim in portum Bergensem Norwegiæ digressis, Angli postulaverant à præfecto, expelleret naves, additâ comminatione, fore ut vi viam aperirent. Tandem re infectâ discedunt, Rege Anglò, factum Thalassiarchi palam non approbante.

In SVEGIA Rex Carolus Academia Upsaliensi studiorum gratia addicitur.

In POLONIA *Cernezkus, insignis belli Dux, moritur.*

Causa Lubomirsky efficit, ut tria Comitatus sine fructu disrumpantur.

Ipse Lubomirskius manu armatâ se ostendens, sub anni finem consentit in armorum inducias.

In BELGIO prohibentur manufacturæ Anglicæ.

d. 3. Jun. per biduum gravis pugna, Batavis tandem, cum jactura præcipuorum Admiralium naviumq; bellicarum diffugientibus.

Episcopus Monasteriensis pecuniâ Anglicâ instructus Hollandis movet bellum terrestre, ob Dominium Borkelo, suo Episcopatu debitu.

Angli Hollandis naves aliquas ex India Orientali reduces, item alias plures Smyrnâ venientes eripiunt.

Cometa sive pristinus sive novus denuò apparet.

M DC LXVI.

In GERMANIA Wildfangiatus causa cum Palatino Electore colliduntur vicini Episcopi, Principes & Comites.

d. 14.

d. 14. Jun. Magdeburgenses Duci Augusto & eventualiter Electori Brandenburgico præstant homagium.

d. 3. Jul. moritur Albertus Bavariae Electoris Patruus, paulò ante Electoratus Administrator.

Mense Decembri ex Hispania Viennam venit Margareta Terefia Imperatoris Sponsa: Nuptialem solennitatem illustrat Balletum, ut vocant, instructis equitibus productum, inventoribus Florentinis.

In ITALIA Pontifex valetudinem indies debiliorem, usu lactis asininò fovet.

Mantuani & Mutinenses ortâ circa fines controversiâ utrinq; ad arma spectant; sed interventu vicinorum restituta tranquillitas.

In HUNGARIA Comes Ballasi Imbre, qui sub pretextu controversiarum cum Palatino turbas moverat, coactus sese submittit.

TURCA nostro Imperatori donat Bibliothecam Ludovici Hungariae Regis, constantem libris 50000.

Obsidio Candiaë suscipitur.

In GALLIA mense Februario, post frustra tentatum Mediatoris officium, declaratur bellum adversus Anglos.

d. 20. Jan. moritur mater Regis Anna Maria Hispanica.

Regis Angliae Mater, Galliae Regis amita versatur in Gallia.

Lutetiae ad impedienda facinora nocturna laudabili instituto, novæ ordinantur vigiliae, additò onere alendorum in quavis platea ignium.

Ducis Aurelianensis filius exactò bienniò moritur.

In HISPANIA Legatus Anglicus mediatoris personam agit inter istos & Lusitanos. Lusitanis superioritatem suam defendentibus offeruntur induciae: his repudiatis placet consilium, ut sepositis Regum personis, Republica Hispanica cum Lusitanica pacisceretur: sed hoc etiam in Statu Monarchico vix videbatur recipi posse.

d. 27. Febr. in Portugallia moritur Regina Mater.

Alfonso Portugalliae Rex è Gallia accipit Sponsam Mariam Franciscam Ducissam Aumaliae è domo Sabaudica, dote splendidissimâ instructam.

In ANGLIA mense Martio bellum quoq; declaratur adversus Gallos.

d. 12. Sept. Londinum sevisimò incendiò affligitur.

In

In DANIA Hollandis conceduntur auxilia adversus Anglos.

Princeps Electoralis Saxonie consummat nuptias.

In SVECIA Tractatus finium causa cum Moscovitis agitati, tandem perficiuntur.

Civitas Bremensis post varia libertatis molimina Svecis promittit, velle se usq; ad annum 1700. abstinere à sessione in Comitibus, item à titulo liberæ ac Imperialis Civitatis: Svecis interim affirmantibus, omnia Privilegia fore salva, quæ vigore Instrumenti Pacis Civitati competere.

In POLONIA Lubomirskius allectis ad se Nobilibus militibusq; Confœderatis, Pacem tandem à Rege obtinet, eâ tamen lege, ut extra Regni fines concederet.

Post eandem Pacem d. 30. Jul. publicò Regis diplomate libera Electio Proceribus confirmatur, indignantibus, qui stabant à partibus Gallicis, penes Regem non esse jus denominandi successorem Gallicæ nationis.

In BELGIO Pax obtinetur cum Episcopo Monasteriensi, hæc lege, ut is renunciaret omnibus fœderibus, in præjudicium Belgii spectantibus, Borkoloënsam Dynastiam restitueret, milites ultra 3000. non retineret.

Princeps Arausionensis pro Filio Status agnoscitur, annuamq; Pensionem obtinet.

Electo Brandenburgico Hollandiam perlustrat.

d. 11. Jun per quatrimum pugna navali certatur: utrinq; jactatur victoria.

d. 4. Aug. denuò naves colliduntur. Hollandi fugiunt, Trompius quasire malè gesta deponitur.

Classis Mercatorum in portu Vlie ad Russos destinata, Anglorum fraude incenditur. Paulò post Batavi naves Anglicas in Albis ostio prope Hamburgum incendunt. Inde Angli ab Hamburgensibus petunt restitutionem: cum tamen illorum culpa nihil esset admissum.

Mense Octobri publicatur fœdus defensivum, quod Rex Daniæ, Elector Brandenburgicus, & Duces Lüneburgici pepigerant cum Statibus Belgii fœderati.

Æstas præter morem calida felicem reddit vini proventum.

M D C L X V I I .

In GERMANIA controversia Wildfangiatus Arbitris Gallo & Svecico d. 7. Febr. componitur. Electori Palatino jus suum confirmatur.

d. 18. Jun. moritur Conjux Electoris Brandenburgici è domo Arausio-nensi.

d. 18. Sept. Imperatori nascitur Filius in baptismo dictus Ferdinan-dus.

Cardinalis Harrachius Pragensis Archi-Episcopus moritur, succe-dit Comes de Colowrat.

Princeps Frisiae Orientalis, ut & Familia Fürstenbergica in Comitibus ad votum & sessionem in Senatu Principum admittitur.

In ITALIA Genuensis Resp. solennem Legationem ad Portam Otto-mannicam destinat; ut sub propriis signis impofterum liceret in Tur-ciam navigare, quod antea sub vexillis aliorum fecerant.

Sabaudus Genevensibus movet turbas, quibus tamen intercedunt Helveti.

Ragusain littore Dalmatia terra motu destruitur.

d. 22. Maj. moritur Alexander VII. Pontifex, cui post mensem

d. 20. Jun. succedit Julius Rospigliosi, assumpto nomine Clemen-tis IX.

Sabaudus cum Mantuano circa Vicariatum Rom. Imperij per Ita-liam controvertit.

TURCA obsidionem Candiae furenter continuat.

In GALLIA Regi nascitur filia d. 2. Jan. unde praenimio gaudio solen-niter canitur, *Te Deum laudamus*, quod alioqui solis filiorum nata-libus factum.

Rex molitur editionem Codicis Ludoviciani.

Successio terrarum Belgicarum urgetur, licet Regina Galliae ante nuptias solenni abdicatione omnia jura à se removisset. Editio igitur

libro (quem tamen alius, sub titulo Clypei Status & Justitiae: soli-dissime refutavit) justitiam armorum adstruere ausus. d. 1. Jun. so-

lenniter bellum indicitur. Hispanis ad tantum impetum non ar-matis, Galli multas Urbes, praecipue Insulas (Ryssel) occupant.

Interim usque ad belli denunciationem Archi-Episcopus Ebrodu-nensis (Ambrun) Madritii Legatus, negaverat, apparatus Gallicos dirigi adversus Belgium.

G

In

1667.

50. (:

In HISPANIA defensio adversus Gallum tardius procedit.

In LUSITANIA firmissimum foedus cum Rege Galliae pangitur. Tandem Alfonso Rex à Subditis, malae administrationis, ab Uxore impotentiae accusatus, cogitur deponere coronam: succedit titulo Regentis Regii frater Petrus.

In ANGLIA Dux Buginkamius quasi Regis pro genie contempta, quod ipse suam nescio ex qua Genealogia praetulisset, compingitur in carcerem: at brevi asseritur in libertatem.

Principi Eboracensi duo intra unam septimanam filii moriuntur; cui tamen mensis September novam filii nativitatem intimat.

Comes de Clarendon Cancellarius, multorum criminum reus, fuga salutem quaerit. Interim eidem imputatur Dunkerka venditio, nec non belli Hollandici ulterior dilatio.

In DANIA d. 26. Jun. Princeps Regius Christianus sibi collocat Charlottam è Domo Hasso-Casselensi.

d. 19. Jun. moritur Antonius Guntherus, ultimus è Comitibus Oldenburgicis. Rex Daniae & Dux Gottorffensis sibi asserunt hereditatem, jure proximae agnationis: sed contradicit Joachimus Ernestus, Dux Holstiae in Plön, qui gradu uno se propiorem Comiti defuncto assererat.

d. 24. Octobr. Christianus Albertus, Dux Gottorffensis ducit Fridericam Amaliam, Regis Daniae filiam.

SVECI à Civitate Bremensi d. 9. Jul. accipiunt homagium.

Christina Regina novi Pontificis electionem Hamburgi solenniter celebratum, quod plebejis concessisset liberum vini potum, ab iisdem ebriis domo exturbatur, fractu fenestris, tentataq; aedium destructione, nisi Magistratus auctoritatem interposuisset in tempore.

In POLONIA Pax concluditur cum Moscovitis.

Cosacci Duce Doroffenkio sub protectionem Turcarum sese committunt.

Lubomirskius Uratislavie moritur.

d. 10. Maji moritur Regina factioni Gallorum in regno nimium dedita, turbarumq; haectenus cum Lubomirskio non levis causa Rege ad senectutem vergente praeter Gallos & Germanos successionem ambiunt Tartarus & Moscovita.

In

In HOLLANDIA Admiralis Reiterus classe ad ostium Tamisis adductâ, flumen ascendit, occupatisq; insulis & fortalitiis quibusdam insigni prædâ, majori gloriâ recedit.

d. 13. Jul. Bredæ inter Anglos & Batavos, mediantibus Svecis, pax componitur: unde Galli & Dani quoq; cum Anglis redeunt in amicitiam.

Princeps Arausionensis in Consilium Status allegatur: at Gubernatoris functio publicè abrogatur edicto, quod *die Mortification der Stadthalterschaft* communiter appellatum.

M DC LXVIII.

In GERMANIA Mense Januariô filius Imperatoris moritur.

Per Danubium stabilitur Societas Mercatorum in Turciam.

Mense Febr. Vienna conflurat sedes Imperatricis viduæ.

Episcopus Paderbornensis fit Coadjutor Monasteriensis, frustra competente Electore Coloniensi.

Mens. Apr. Maximilianus, Electoris Bavariae frater, ducit Uxorem Mauritiæ Febroniam è domo Bullionensi: unde in illa aula magnus partium Gallicarum favor.

Mens. Jun. Hamburgi Commissio controversiæ Plœnensis sine fructu dissolvitur.

Archi-Episcopus Pragensis ex Colovratorum familia moritur.

d. 14. Jun. Elector Brandenburgensis sibi jungit Dorotheam Christinam, Christiani Ludovici, Ducis Luneburgici viduam.

Electo Palatinus cum Lotharingiæ Duce colliditur, eidemq; eripit castra Landstuel & Hoheneck. Moguntinus & Simmerensis suas partes interponunt: tandem res à Cæsare arbitro Marchioni Badenſi Judici Camerali permittitur.

In locum Gvidobaldi Archi-Episcopi Salisburgensis eligitur Maximilianus Gandolfus Episcopus Seccaviensis, Comes de Kühnberg.

Albertus Sigismundus Bavariæ Dux Episcopus Freysingensis simul fit Episcopus Ratisbonensis.

d. 2. Aug. moritur Princeps Gonzaga Consilii bellici apud Imperatorem Præses: succedit Comes ac Generalis Montecuculi.

Gustavus Adolfus Marchio liniæ Durlacensis fit Abbas Fuldensis.

d. 18. Octobr. Principi Electorali nascitur filius Johannes Georgius IV.

d. 25. Octobr. *Johannes Fridericus Dux Luneburgo-Hannoveranus ducit Benedictam Principissam Palatinam e Gallia, Edvardi filiam.*

d. 21. Nov. moritur Adolfus Wilhelmus, Dux Saxo-Isenacensis, quem brevi in mortalitate sequitur filius posthumus.

In ITALIA Roma rescinditur Pyramis erecta adversus Corsos in Legatum Gallicum injurios 1664.

Alia inscriptio, quæ testabatur Henricum IV. Gallie Regem rediisse ad Catholicos, removetur, quasi turpe esset, Regem Christianissimum aliquando non fuisse Catholicum.

Pontifex decimas ab Ecclesiasticis exigendas Venetis decernit in superpetias belli Turcici.

Genuatium & Genevensium controversiæ cum Sabauda sopiuntur.

In AFRICA Taflettæ nomen inclarescit, occupatis regnis Fez & Marocco.

In GALLIA continuatur bellum adversus Hispanos, occupatò Comitatu Burgundiæ, qui dictus le Franche Comté.

Delphinus filius Regis primogenitus demum 24. Martii baptizatur impositò nomine Ludovici. Ac cum apud Hispanos & Austriacos sæpè decem nomina in baptismo conferantur, ipse natus 1661. festo omnium Sanctorum, dictus *Ludovicus omnium Sanctorum.*

d. 4. Maji Aquisgrani concluditur pax inter Gallos & Hispanos. Hispano restituitur Comitatus Burgundiæ, reliqua à Gallis in Belgio occupata iisdem relinquuntur.

d. 5. Aug. Regi nascitur filius secundogenitus, qui postmodum in baptismo dictus Philippus, in titulo vocatur Dux Andegaviensis.

Princeps de Monaco in Galliam concedens, deserta Regis Hispani protectione, fit Dux Valentinois & Par Franciæ.

Turenus, Reformatorum Patronus & assecla, in extrema jam senectute constitutus, transit ad Religionem Pontificiam.

In HISPANIA mense Martiò tandem Pax cum Lusitanis concluditur, Regnumq; illud agnoscitur pro absoluto. Unde Lusitani postmodum indignantur, in Pace Aquisgranensi Hispanum titulis suis adhuc inferere mentionem Lusitaniæ & Algarbiæ.

Multi ex Portugallis Alfonso conspiratione frustranea desiderant.

Petrus tandem dispensatione Pontificis confirmatus, fratris adhuc viventis Conjugem sibi collocat. Alfonso interim delitescere cogitur in monasterio.

Post Pacem Aquisgranensem in gratiam Hispanorum, Angli, Sveci & Batavi foedus pangunt, à tribus his partibus dictum die Tripel-Allianz / hanc fini, ut Rex servaretur in eo statu, in quo esse deberet vigore Pacis Pyrenææ.

Mense Junio Pro-Rex Sardinie Comes de Camerano, furenti plebe lethalem sclopeta ictum excipit.

Mediolani moritur Gubernator Ludovicus Ponce de Leon.

In Belgio Gubernator de Castel Rodrigo successorem habet Conestabilem Castiliae.

Circa hoc tempus Judæi filius in Gallia se profiteretur esse Balthasarem Regis Hispanici filium: thronum tandem inveniens in carcere.

In ANGLIA Tractatus rerum maritimarum cum Hollandis absolvitur.

Hoc tempore insigne signum de Insula Pines vulgatur, quam unus Anglus, quatuor mulieribus adjutus, magno filiorum & nepotum numero replevisset. Lusit postmodum aliquis, quod Pines per anagramma esset Penis.

In SVECIA d. 28. Jan. Lundinum Scaniae nuper à Danis impetratae oppidum ornatur Academia.

In POLONIA Galli Statibus redduntur invisi.

d. 16. Sept. Joh. Casimirus Rex solenni abdicatione thronum deserit.

Moscuæ Russorum metropolis d. 22. Aug. consumptis 16000. aedificiis incendio destruitur.

In BELGIO Würzius militiae Hollandiae praeficitur.

Comes Benthemensis apud Episcopum Monasteriensem, omnia Reformatorum religione transit ad Catholicam: Conjug certior facta filios mittit in Hollandiam, nimium indignante Patre.

M DC LXIX.

In GERMANIA Imperatori d. 18. Jan. nascitur filia Maria.

Maria Magdalena Archiducis Oenipontani relicta filia 14. annorum moritur.

Lubecæ dissidia inter Senatum & Cives componuntur.

Mense Martio Adolfus Johannes Com. Palatinus defuncti Sveciæ Regis Caroli Gustavi frater, insigni diffidationis exemplo, Oberbrunnam Comitum Leiningensis in Camera Spirensi Præsidi sedem, miserè diripit: postea securitatem in Svecia quaerit.

Electo Brandenburgicus feliciter molitur transitum ex Viadro in Albim.

Eidem mense Majo in Prussia nascitur filius Philippus Wilhelmus. Marquardus Comes in Castel Episcopus Eichstadiensis, in Comitibus Ratisbonensibus designatur Commissarius Imperatoris.

d. 16. Jul. Salisburgi fragmentum montis corruens multa opprimit ædificia, & in iis plus quàm 500. incolas.

Circa hoc tempus Schmidebergæ prope Witebergam incendium terrestre conspicitur.

Wilhelmus Landgravius Hasso-Casselenis moritur.

Ferdinandus Marchio Badensis cum Electore Palatino venationi indulgens, improvisa proprii sclopeti (Flintam vocant) explosione, seipsum lethaliter vulnerat.

Electo Palatinus cum Lotharingo reconciliatur.

d. 14. Nov. Fridericus Ernesti Gothani filius primogenitus ducit Magdalenam Sibyllam, Augusti, Ducis Saxo-Hallensis filiam.

d. 9. Dec. moritur Anna Maria, Augusti jam dicti Conjux.

In ITALIA Neapoli impostor, se nominans Philippi IV. filium naturalem, virgis ceditur.

Mense Octobri Candia, quam Veneti tribus abhinc annis jactura 100. millionum & 200000. militum (ut jactitabant) fortiter defenderant, Turcis per deditioem relinquitur: ita tamen, ut in ipsa insula Venetis relinquerentur Suda, Spinalonga, Carabusa, & non procul abinde Insulæ Tine & Cerigo.

d. 9. Dec. moritur Pontifex Clemens IX.

In Sicilia mons Ætna terra motu concussus flammam emittit, & fluvium sulphureum, cujus damna superant 400000. Coronatos.

In HUNGARIA Buda olim Regum sedes igne perit, suffocatis flammarum impetu 4000. Turcis.

In GALLIA Mens. Febr. Rex Comitem de Vermandois agnoscit pro filio naturali, sublatum ex Valiera.

Con-

Conquifiti per Belgium loci , munimentis , imò & Citadellis firmantur.

Joh. Cafimirus depositò Poloniæ regnò , in Gallia impetrat Abbatiam S. Germani.

Suppetiæ Gallicæ in Candia parum proficiunt. Dux Beaufortius cum classe miffus infeliciter pugnans ipfe occumbit. Ejus loco Admiralis Gallici dignitatem indipifcitur Dux de Vermandois, filius naturalis trium annorum.

Mense Septembri duæ fœminæ in Gallia conspicuæ moriuntur.

1. Henrica Maria hodierni Regis Angliæ mater, Henrici IV. filia.

2. Francifca Cæfaris de Vendofme relicta Vidua.

Mense Octobri Legatus Turcicus fingulari pompâ excipitur.

In HISPANIA Pater Everhardus Nithardus Jefuita , Reginæq; Confefionarius , poft longa cum Johanne Auftriaco diffidia , Romam ablegatur.

In LUSITANIA Regina ex novo marito d. 6. Jan. parit filiam Ifabellam Mariam.

Alfonfus , cum in monafterio res novas videretur moliri , deportatur in Terceram infulam.

In ANGLIA Dux Eboracenfis augetur filiâ Henriettâ d. 24. Jan.

In SVECIA pecunia Hispanica accipitur , ob alendos ex pacto fœderis triplicati milites.

In POLONIA novus Rex d. 19. Junii eligitur Michaël Wiefenowicki Princeps in regno conspicuus. Ad feftum Michaëlis fuccedit coronatio.

In RUSSIA mense Octobri oppidum Archangeli ad mare album incendio perit.

In BELGIO Seelandi inter fe diffidentes denuò conciliantur.

Per omnem ferè Europam vagatur impoftor Joh. Michaël Cigala , nefeio cujus Principis filium fe mentiens.

M DC LXX.

In GERMANIA d. 20. Febr. Imperatori nascitur , & paulò poft moritur, filius.

Decem Alfatia Civitates Regi Gallia promittunt , fe præftituros homagium , fi modò cæteroquin falva maneret libertas.

Comes

Comes Hanoviæ hætenus Reformatæ religionis ad Catholicos transit : cum verò adimere civibus vellet templum, Landgravius Hassiæ auxilia laturus, eundem à proposito abducit.

d. 12. Maji Principi Electorali Dresdæ nascitur alter Filius Fridericus Augustus.

d. 12. Jun. moritur Erdmuth Sophia, filia Electoris Saxoniae, nupta Christiano Ernesto Marchioni Byruthino.

Mense Jul. Viennâ pelluntur Judæi, Synagogâ in templa conversis.

d. 26. Jul. Viennæ Johannes Adolfus, Comes Schwarzenbergicus, fit Præses Judicii Aulici.

Comitatus Tyrolensis Terræ motu concutitur.

Lotharius Fridericus Baro de Metternich, Episcopus Spirensis, fit Coadjutor Moguntinus.

Höxtera, Civitas Abbatiae Corbeyensis, premitur ab Episcopo Monasteriensi, qui constitutus fuerat Abbatiae administrator. Dux Brunsvicensis, Civitatis protector, eam suò milite firmat. Sed annò sequenti rebus utrinq; compositis, cives relinquuntur misericordiae Episcopi.

Colonienses extendere volunt sua fortalitia : Elector contradicit, territorium extra mœnia esse suum, nec posse Cives in solo alieno ædificare.

Electori Brandenburgico nascitur filia Maria Emilia.

Mense Novembri Parisiis moritur Wilhelmus Landgravius, mortui nuper Wilhelmi Casselensis filius primogenitus.

Mense Decembri moritur Maximilianus Emanuel, Bavariae Electoris filius primogenitus.

In HUNGARIA adversus Cæsarem patefacta conspiratio. Comites Serini, Nadaſti, Frangipani, & Joh. Ferdinandus Tattenbachius ducti in carcerem, mox subeunt capitis supplicium.

Cæterum quod Tattenbachius læsæ Majestatis reus amisisset Comitatum Reinsteinemsem in districtu Halberstadiensi, de Feudi dominio inter se concertant Elector Brandenburgicus & Dux Brunsvicensis.

Hungari de privilegiis sibi timentes Imperatori se opponunt, ast pleriq; adductò milite cedunt necessitati ; alii arma armis repellere nituntur.

In ITA-

In ITALIA de 29. Apr. Emilius Altieri fit Pontifex, assumptò nomine Clementis X.

d. 24. Maji moritur Ferdinandus II. Florentiæ Dux, succedit filius Cosmus, variis per Europam itineribus notus.

TURCA Matris insidiis tentatus, quæ filium alterum optaret Imperatorem, Constantinopolin deserit.

In GALLIA Rex Ducem Crequium mittit, ut occuparet Lotharingiam, ne bello quidem denunciato, Dux cum Coniuge & filiis vix habet effugiendi spatium. Causa prætextitur, Ducem contra Pacem Pyrenæam aluisse milites: cum tamen notum esset, milites durantibus cum Palatino controversiis non potuisse dimitti. Sic Ducatus redactus in formam provinciæ Gallicæ, nequicquam protestante Imperatore.

Henricus Carolus Princeps de Tarento Ducis Trimovillai filius, qui hæcenus militaverat sub Hollandis, abdicata functione in Galliam concedens, Pontificiam religionem amplectitur.

Rex in Belgium susceptâ expeditione, postquam Dunkerkæ & alibi spectasset Comœdias, ac Ducissam Aurelianensem dimisisset in Angliam, redit Lutetiam.

In HISPANIA Johannes Austriacus ab aula remotus Saragossæ versatur.

In Gubernatione Belgii loco Conestabilis Castiliæ succedit Comes de Monterey.

Mense Septembri cum Anglis circa negotia Indiæ Occidentalis pax stabilitur.

In ANGLIA commerciorum tractatus cum Daniis restituitur.

d. 23. Jan. moritur Dux de Albemarle, postquam ante biduum filii celebrasset nuptias. Rex ipse procedit in exequias, quod sciret hujus ministri opera sibi restitutum regnum.

Fœdus triplicatum nunc perficitur, hæc lege, ut Rex Angliæ paratos habeat 10000. pedites, 1000. eqvites, & 40. naves bellicas; Rex Sveciæ 12000. pedites, 4000. eqvites; Hollandia 10000. pedites, 2000. eqvites, 40. naves. Sveci verò subsidii loco ab Hispanis accipiant 200000. taleros; postea in singulos menses, si pax fit, 10000. coronatos; si bellum ingruat, coronatos 60000.

Interim Mense Majo Henrietta Regis Angliæ soror, Ducis Aurelianensis

H

nensis

ensis Coniux, in Angliam trajicit visura fratrem; sed quemadmodum eventus comprobavit, destructura machinas foederis triplicati.

d. 30. Jun. Ducissa jam nominata redux à fratre improvisa morte occumbit.

Mens. Nov. Princeps Arausionensis in Angliam proficiscens splendide excipitur, tanquam proximus Regiæ familiæ cognatus, concessâ ordinis superioritate etiam ante Rupertum Palatinum.

In DANIA d. 6. Febr. moritur Rex Fridericus III. Succedit Filius Christianus V.

Mense Junio Thomæ Bartholini, celeberrimi Medici ac Anatomici Bibliotheca, cum manuscriptis nondum editis, igne consumitur.

In POLONIA Rex impetrat Mariam, Imperatoris Leopoldi sororem; eamq; Censtochowæ d. 27. Maji sibi solenniter collocat. Ipsa Regina d. 19. Octobr. coronatur.

Princeps Radzivil, qui nomine Electoris Brandenburgici gubernaverat Prussiam, moritur, ejusq; loco constituitur Ernestus Boguslaus Dux Crojensis, hæcenus Gubernator Pomeraniae.

In RUSSIA d. 27. Jan. moritur Alexius Alexiwiz, Magni Ducis filius primogenitus.

Stephanus Razin Rebellis Regnum Astracanense occupat.

In BELGIO, quòd Rex Galliaë gravi telonio merces Batavicas onerasset, neq; tamen Legatos injuriam deprecantes audiret, vicissim prohibentur merces Gallicæ, quæ causa belli atrocissimi.

M DC LXXI.

In GERMANIA, postquam controversia Hörterana esset composita, Dux, ut esset operæ pretium conscripsisse milites, auxilio reliquorum Ducum Lüneburgensium Brunsvigam obsidet, eamq; d. 11 Jun. ditione capit.

Christianus Ernestus Marchio Byruthinus ducit Sophiam Ludovicam, Eberhardi Ducis Würtenbergici filiam.

Mense Octobri moritur Dux Plœnensis, ob controversiam Oldenburgicam notus.

Carolus Electoris Heidelbergensis filius, sibi collocat Wilhelmam Ernestinam, Regis Daniaë sororem.

Comes

Comes Schwarzenbergius ad dignitatem Principis evehitur.

d. 22. Octobr. Johannes Adolfus, Saxoniae Dux, sibi collocat Johannam Magdalenam ex Familia Saxo-Altenburgica.

In HUNGARIA continuantur turbæ ob clausa Lutheranorum templa.

In GALLIA Sorbona laborat periculoso incendio.

Rex denuò suscipit expeditionem versus Belgium, mirantibus cunctis, cur brevi rediret sine armorum aliquo effectu.

d. 10. Jul. Philippus, Regis Galliae filius secundogenitus, moritur.

Mense Novembri Elisabetha Charlotta, Electoris Heidelbergensis filia collocatur Duci Aurelianensi, eumq; in finem assumit religionem Catholicam.

Comes de Lauzun, quem Rex Galliae haectenus habuerat in deliciis, subito captus in custodiam deducitur. Causam plurimi subesse credebant, quod ambiisset matrimonium Annae Mariae de Mompensier, quæ filia est Johannis Baptistae Gastonis e priori matrimonio nata 1627. ditissima Galliae virgo: ut Rex non immerito caveat, nec hereditas splendidissima in alienas delabatur manus, sed ista mortua, redeat ad Coronam.

In HISPANIA cum d. 6. Jun. inter Sanctos referretur Ferdinandus III. Castiliae Rex, mortuus 1252. ignibus missilibus noctu excitatis, Escuriale s. Laurentii monasterium à Philippo II. 20. millionibus constructum, corripitur. An servata fuerit Bibliotheca rarissimis manuscriptis celebrata, equeidem ignotum est. Rex de restitutione curam suscipit.

Classis argentifera 12. millionibus dives appellit.

In LUSITANIA Pontifex Regem agnoscit, misso illuc nuncio. Sed quod in literis illustrem Portugalliae Regem sine nomine expressisset, nondum videbatur satisfactum petitioni toties iteratae.

In ANGLIA d. 10. Apr. moritur Conjux Jacobi Ducis Eboracensis Regii fratris, quæ fuerat Cancellarii filia.

Regi Sveciae ac Electori Saxoniae confertur insigne Periscelidis.

Dublino in Hibernia Regium Armamentarium igne consumitur.

Aliqui audent Coronam & sceptrum Regis Angliae auferre, occiso custode: sed captis aliquibus, insignia restituantur.

Mense Augusto Conjux Legati Anglici, reditura ex Hollandia in Angliam, navi regia vehitur. Cui obviam veniens Hollandicus Admiralis de Gent, cum veli demissione debitam salutationem

non præstaret, Capitaneus Anglicus quinque tormentorum ictu indignationem testatur, plura tentaturus, nisi foeminam vexisset, cui ob gravidum uterum displotio tormentorum videbatur noxia. Interim Rex nimium exaggerat negotium, quò 19. articulus pacis Bredanæ esset violatus, tandemque ex hac causa belli prætextus arripitur.

In DANIA 7. Jun. Rex novus Fridericoburgi solenniter coronatur.

d. 11. Octobr. eidem nascitur filius primogenitus Fridericus.

Sub idem tempus Duci Gottorpensi nascitur filius Fridericus.

In POLONIA defensio paratur adversus Turcas, qui Roxolaniam s. Ucraniam, ut vocant, sibi vindicare incipiebant.

In RUSSIA *Rebellis Razin captus, tormentisque subjectus, miserabili supplicio extinguitur.*

In BELGIO continuatur edictum adversus merces Gallicas, iisdemque imponitur vectigal, dimidium rei pretium attingens.

Electo Colonienfis jam foederi Gallico implicitus, ut honestam habeat causam adversus Batavos, restitutionem Rheinbergi denuò urget.

M DC LXXII.

In GERMANIA d. 7. Jan. Johannes Hugo de Orsberck, Decanus Ecclesiæ Cathedralis Spiræ, fit Coadjutor Trevirensis.

Electo Colonienfis cum Civitate reconciliatur, remissis articulis difficilioribus ad Cameram Spirensis: inde milites Hollandici, hætenus in Civitate commorati, dimittuntur, receptis eorum loco præfidiis Circuli Westphalici.

d. 11. Febr. Augustus Sax. Dux. Adm. Magd. sibi denuò despondet Johannam Walpurgin Comissam Leiningensem.

Abbas Fuldensis tiaram Cardinalium impetrat.

In Silesia d. 17. Febr. moritur Christianus, Dux Lignicensis: Filius Georgius Wilhelmus duodecim annorum mittitur ad Electorem Brandenburgicum. Paulò post Lignicium dimidiam partem igne consumitur.

d. 12. April moritur Fridericus Wilhelmus, Dux Saxo-Altenburgicus, Succedit Ernestus Gothanus, ex parte Fratres Vinarienses.

Postquam Rex Gallia declarasset bellum adversus Belgas Confœderatos, Electo Colonienfis & Episcopus Monasteriensis ex foedere
eidem

eidem ferunt suppetias. Colonienſis Novesium Gallis tradit. Monasterienſis circa Ifalam fluvium feliciter progreditur. Interim Rex per Legatos & apud Imperatorem & Ratisbonæ apud Delegatos Statuum, ſincerationibus ſuis teſtatur, nihil fieri quod poſſet præ iudicium vel periculum attrahere Imperio. Aſt ubi Rhenanæ provinciæ vicinum militem ſentirent nimis ferocem, Imperator & Elector Brandenburgicus, factò cum Hollandis fœdere, ſub pacto certorum ſubſidiorum, arma capiunt, deductoq; per Haſſiam milite, Colonienſem & Monasterienſem invadunt. Gallus Turennum mittit, qui progreſſus impediret.

Leodium videtur inclinare ad partes Imperatorias.

Argentorati à Gallis Briſſaco venientibus aliqua pars pontis Rhenani comburitur.

Electoꝝ Brandenburgicus, qui d. 14. Jan. auctus fuerat filio Alberto Friderico; jam d. 30. Dec. alterum tollit filium, Carolum Philippum.

Johannes Caſparus Magiſter Ordinis Teutonici, ſimul declaratur Palatinus Hungariæ.

Hungari indies graviorem ſentiunt perſecutionem erga Lutheranos: multi armis libertatem defendunt.

In ITALIA horrendus terræ motus oppidum Rimini ſ. Airminum evertit.

In Archipelago aliquot Inſulæ merguntur.

Messiinæ in Sicilia tumultus oritur adverſus Principem de Ligne Vice-Regem, ſumma cum plebis rabie & licentia.

Saubaudia Dux denuò cum Genuenſibus parum felices manus conſerit: fugatus aliquoties, inducias largitur.

In GALLIA bellum decernitur adverſus Belgas fœderatos.

d. 1. Mart. moritur Regiſ filia quinquenniſ.

Mens. Jun. eidem naſcitur filius Ludovicus Franciſcus, qui tamen non ſine Regiſ mœrore mens. Nov. moritur.

d. 16. Dec. moritur Joh. Caſimirus, Polonia Rex, qui in Gallia quietem quaſiverat. Principiſſa Palatina Regiſ jam deſunctæ ſoror ſplendidam obtinet hereditatem: Chriſtina Sveciæ Regiſ, ex aliquo agnationis jure eandem ſibi deberi affirmans, nihil impetrat.

In HISPANIA nondum obiteri poteſt, ut bellum conjunctis Germanorum viribus ad defendendos Belgas aperte ſuſcipiatur.

Lufitani expellendis & proſcribendis Judæis occupantur.

In AN:

In ANGLIA Rex pecuniâ Gallicâ instructus quærit causam belli Hollandici; simulat tamen foederis triplicati observantiam, expectans classem mercatoriam Smyrnâ venientem, quam de pace securam vellet diripere. Ast ubi classis apertam hanc inimicitiam exiguo suo damno sensisset, & nunc Hollandis constaret, quid in animo volveret vicinus; Angli promulgant solennem belli declarationem, additis causis, quarum satisfactionem Hollandi sæpius obtulerant. Interim Hollandi naves Anglicas arresto constringunt. Has enim admonere Anglus non potuerat.

Dux Montmouthensis Regis filius naturalis, cum militum manu trajicit in Galliam.

d. 28. Maji Angli & Batavi navibus congregiuntur. Batavi amissis Capitaneis fugam capiunt.

Hollandis pacem prece & pretio quærentibus durissimæ proponuntur conditiones: assumerent Principem Auriacum, eidemq; jura superioritatis (Souverainité) transcriberent.

In DANIA d. 22. Nov. Regi nascitur filius Christianus Wilhelmus.

Dux Richemondia Anglicus in Daniam Legatus, Helsingœra navigando se recreans, exscensurus mari lethaliter mergitur.

In SVECIA Aula perstrepit Legatis. Sunt tamen, qui factionem Gallicam præfagiunt in isto regno potentiozem.

In POLONIA *Festo Paschatos moritur Regis mater.*

Adversus Turcam dubia geruntur arma. Confœderatio enim inter Nobiles facta ad defendendam Patriam à quibusdam impugnatur, inter quos Archi-Episcopus Gnesensis Regni Primas, qui tamen multum laborante Pontificis nuncio, tandem à proscriptione ac perduellionis poena absolvitur.

Interim durante discordia Turcæ Caminiciam, celeberrimum Podolia propugnaculum, occupant, Polonisq; tantâ victoriâ consternatis d. 18. Octobr. pacem satis pudibundam extorquent, cujus vigore universa Podolia Turcis relicta, tributumq; annum 22000. Ducatorum Poloniae impositum.

In BELGIO Petrus Grotius, Legatus ad Gallia Regem testatur, non esse, cur arma Gallica timeantur, quippe quibus propositum non esset foederatos Status invadere.

Interim mense Junio eventus Consilia Gallica aperuit. Gallus enim quasi

quasi torrente militum terras inundans 1. Jun. Fortalitium Lippense prope Vesaliam, 3. Jun. Buricum, 4. Jun. Vesaliam ipsam levi opere subjugavit. Die post Orloyum tentatâ defensione impetum non sustinuit. Rees, Emericum & Rheinberga, ne expertis quidem viribus, deditioem faciunt. Monasteriensis ex altera parte occupat Borckelo, Lingam, Oldenzielam, Grollam, Mœrsiam.

Eodem adhuc mense Gallis subjiçuntur, Campenia, Daventria, Zütphenium, Arnhemium, Narda, Fortalitium Schenckianum ac tandem Ultrajectum, cujus templum Cathedrale à Cardinali Bullionensi solenniter ritu Pontificio consecratur.

Amstelodamenses sibi à propinquo hoste metuentes, apertis catarractis, accessum reddunt difficilem.

Mense Juliô à Gallis deditioem occupatur Gravee ad Mosam clavis Brabantia; à Monasteriensibus Cœverda clavis terræ Gröningensis. Inde paratur obsidio Gröningæ, quam tamen Carolus Rabenhauptius fortiter defendit, ut hic initio appareret partibus Gallicis omnia non esse pervia.

Rex Gallia, qui poterat honestissimis conditionibus pacem obtinere, dum articulos nimium duos, & cuius subdito minus tolerabiles urgere pergit, occasionem amittit fortassis intra seculum non redituram.

Miserum tamen Belgium externô hoste pressum, internis seditionibus cœpit laborare, in quo tumultu Princeps Auriacus demum obtinuit, ut supremus belli Capitaneus declararetur & potentiam acquireret suis Majoribus amplioem. *Wittii fratres libertatis defensores, ac adversus incrementa Principis iniquiores, aliquoties insidias tentati d. 20. Aug. Amstelodami à plebe furenti in minutas partes dilacerantur.*

Petrus Grotius cum multis aliis proditionis reus fugam capit.

d. 20. Dec. Rabenhauptius stratagemate nocturno Cœverdam interceptans, Hollandis primam victoriae spem ostendit.

Ex Africa narratur mors Tasileta.

M DC LXXIII.

In GERMANIA Landgravius Hasso - Darmstadiensis conqveritur de danno per hospitaliones militum facto.

d. 12. Febr. Herbipoli moritur Joh. Philippus, Elector Moguntinus in Electoratu succedit Lotharius Fridericus jam Coadjutor: in
Epi

Episcopo Herbipolitano Johannes Hartmannus à Rosenbach, Sebastianus Pöttingensis Comes, fit Episcopus Passaviensis.

Galli Comitatum Marcanum & reliqvas Westphaliæ provincias miserè diripiunt: Imperator cum Brandenburgico se opponunt.

Colonia Agrippinæ designatur ad tractatus Pacis, eoq; jam mittuntur controvertentium Legati.

d. 12. Mart. Margareta Teresa, Imperatoris Conjux moritur.

d. 29. Maji Elector Brandenburgicus cum Rege Gallia, item Coloniensi & Monasteriensi pacem pangit particularem, præstitâ à Rege non solum satisfactione, ob illatas terris injurias, sed etiam restitutis omnibus locis, qui Hollandis erepti, pertinerent ad Ducatum Clivensem.

Elector Trevirensis, cum videret Gallum urgere, ne amplius esset neutralis, in Ehrenberti petram, Castellum Rheni Confluentiæ oppositum, admittit præsidia Imperatoris. Inde irritatus Gallus mittit, qui territorium ejus foedissimè divexarent. Ipsa Augusta Trevirorum suppetiis destituta d. 30. Aug. sese dedit.

Interim Turennius progreditur usq; in Franconiam. Imperator Egram se confert, ibidemq; de Germania defendenda propioribus indulget consiliis. Adfunt, præter Electorem Saxoniae, Principes non pauci.

Postea Mense Septembri Gremonvillæus, Legatus Gallicus Viennæ residens, jubetur discedere. Germani sub Gallo militantes, promulgatò edictò d. 22. Julii, sub gravissima pœna domum revocantur. Præterea foedus inter Imperatorem, Hispanum & Hollandos absolvitur, inclusis simul Trevirensi & Lotharingo.

d. 15. Octobr. Imperatori denuò copulatur Claudia Felicitas Archiducis Oenipontani relicta filia.

In Archiepiscopatu Coloniensi superant Germani. Ipse Elector sibi metuens, securitatem qværit in monasterio.

d. 6. Nov. Wilhelmus Ludovicus, Princeps Würtembergicus ducit Magdalenam Sibyllam è domo Darmstadiensi.

Mens. Dec. Ludovicus, Comes Palatinus in Simmern, moritur sine herede.

Succedit igitur Elector Palatinus.

Hamburgi ob rem monetariam consultatur.

In ITALIA Resp. Genuensis cum Sabauda reconciliatur; articuli difficiliores committuntur tribus Academiis, Patavinæ, Bononiensi & Ferrariensi.

riensi. Paulo post Gallus Repressaliis agit adversus Genuenses, quod in suo portu navibus Hollandicis præstitissent securitatem.

Ad Pontificem venit Legatus Moscoviticus, sollicitans auxilium adversus Turcas, cum ipse constituisset juvare Polonos.

In HUNGARIA Oedenburgi (Sempronium vocant) ut & in aliis locis exiguntur Lutherani, quæ res novorum motuum materiam suppeditat.

In TURCIA Constantinopolis sevisissimam pestem experitur.

In GALLIA mens. Jun. Duci Aurelianensi nascitur filius.

Nuncius advenit Gallos, in Orientali India ab Hollandis miserè exceptos, omniq; spe privatos, reditum parasse.

Rex in Belgium proficiscens Trajectum ad Mosam obsidet, amissisq; 8000. militibus, deditioem impetrat d. 30. Jul.

Idem Rex bis abiectu fulminis parum abest. Primò Sedani d. 16. Jul. deinde prope Nouvillam d. 13. Aug.

Sub finem mensis Augusti Rex proficiscitur in Alsatiam.

Episcopus Basileensis, hætenus Bruntruti residens, Canonicis Friburgi in Brisgoviâ commorantibus, ad pedes Regis ponit prætensiones suas adversus Basileam. Decem Civitates Imperiales Alsatiae miserè subjugatæ, omnibus munimentis denudantur, ac hospitatione militum ad incitas rediguntur.

Rex in Galliam reversus, intelligens à parte Hispanorum sibi imminere bellum, virgines & fœminas Hispanicæ nationis è Gynecæo Reginae dimittit, vix retento Confessionariò, quem Regina lingvæ patriæ maximè callens non videbatur abrogatura.

d. 24. Nov. Castellum Arausionense in Gallia Regi se dedere cogitur.

In HISPANIA magnus mœror ob defunctam Imperatricem.

Solatium affert Classis 20. millionum dives.

In Comitatu Burgundiæ gliscit seditio.

In Catalonia jam sese ostendunt arma Hispanorum, donec d. 15. Octobr. bellum adversus Gallos solenniter declararetur, Gallus reciprocam declarationem edit d. 20. Octobr.

Mense Septembri Legato Lusitanico Madritii infertur injuria, maleferiatis quibusdam hominibus habitationem ejus invadentibus, quod aliqui ex domesticis vigiles nocturnos malè mulctassent.

Regina postero die missis præfidiis factum excusat.
Messinenses nondum quiescunt.

In LUSITANIA Regi d. 19. April. nascitur filia *Isabella Ludovica*.

Mense Novembri gravis adversus Regem detegitur conspiratio, provocantibus quibusdam ad Alfonso, aliis ad Joh. Austriacum.

In ANGLIA d. 7. Jun. adversus Belgas mari pugnatur, juvantibus Gallis, sed æquo Marte discessum, quòd utrinque jactaretur victoria.

d. 15. Jun. nova pugna, in qua fortuna favet Belgis.

d. 20. August. tertia pugna, Gallis turpiter diffugientibus vincunt Belgæ.

Jacobus Dux Eboracensis Regi frater ex Italia Eleonoram Estensem Ducis Mutinensis filiam adducit, eamq̄, tacite imò aperte indignantibus Statibus in matrimonium sibi collocat: Rex enim in nupero Parlamento promiserat, velle se ad extirpationem religionis Catholicae in suo regno omnia contribuere.

In DANIA Comes de Gùldenlów, Regis frater naturalis, in Norvegiam mittitur, gesturus ibi Gubernatoris Provinciam.

In SVEGIA sub initium anni Rex annum 18. aggressus, Regimen Majorennis suscipit.

Comes de la Garde, Legati personam sustinens, singulos Germaniæ Status ad foedus Gallicum invitat.

In POLONIA Confœderati cum Malè-contentis plenam stabiliunt gratiam.

Ecclesiasticis personis imponitur tributum bello Turcico, quod denuo nequam conclusâ pace gliscebatur, impendendum: Monachorum & Montanorum capita singula æstimantur tribus vel duobus florenis.

d. 10. Nov. Michaël Rex moritur.

d. 11. Nov. Poloni ad fluvium Borysthenem felici victoriâ Turcas fundunt.

In BELGIO Monasteriensis Episcopus extracto aggere Cœverdam recuperaturus, violento aquarum affluxu decipitur, suffocatis aut fugatis militibus.

Principi Arausionensi, licet non esset Catholicus, à Rege Hispaniæ præter leges Ordinis, mittitur Vellus aureum. Ipse in titulo se appellari patitur Altitudinem Regalem.

d. 13. Sept. Narda recuperatur. Inde Galli videntes sibi imminere hostes potentiores, nec posse militem inutiliter per praesidia Hollandorum distribui, evacuatis locis non contemnendis, d. 9. Nov. Ultrajectum quoque relinquunt. Postmodum reliquæ Belgii provinciae dubitant, num Ultrajectenses ad antiqua privilegia foederis essent admittendi: quod tamen hominibus bello oppressis post levem controversiam, denudè concessum.

NB. Gayland victor Taflette in Africa, Regni Fessani & Maroccani possessor, in eodem campo, quo 1578. occubuerat Sebastianus Portugalliae Rex, pugnans occiditur. Successor declaratur victor Muly Ismaël, excluso fratre Gaylandi.

M DC LXXIV.

In GERMANIA Elector Brandenburgicus cum Rege Sveciæ foedus pangit.

Comes Gottlieb de Windischgrätz, Legatus Imperatoris ex aula Danica veniens, Hamburgenses cum Senatu reconciliat.

Electo Moguntinus ex hereditate Simmerensi, arcem Bœckelheim sibi vindicat: Palatinus minatur vim reciprocam: sed interponentibus sese Bavaro & Saxone, res tandem ad quietem redigitur.

Galli invadunt ditones Electoris Palatini: Imperatoriæ copiae, iunctis militibus, quos miserat Elector Saxoniae, tempestivas ferunt suppetias.

Leodienses sæpius moniti ab Imperatore, malunt neutralitatem.

Ditio Juliacensis, quod Gallis favisset Neoburgicus, infestatur ab Hispanis.

Coloniae parum procedunt tractatus pacis; sed inter Legatos compa-
ruerat Wilhelmus Princeps Fürstenbergius, Belli Gallo-Belgici fax & tuba. Hunc igitur d. 14. Febr. milites Cæsareani per astum arripiunt, ac primò Bonnam, quam nuper Cæsareani occupaverant, postea in Austriam deducunt. Galli protestantur, allegantes Legatorum inviolabilitatem: Austriaci respondent, neque hunc fuisse Legatum, neque mereri impunitatem, qui, promulgatis per Germaniam avocatoriis mansisset in servitiis Gallicis.

Mense Martio Ratisbonæ præstatur juramentum à futuris Ducibus in exercitu nomine Imperii adversus Gallos ducendo. Generalis Campi Mareschallus est Fridericus Durlacensis; Generalis Locum

tenens Ernestus Landgravius Hassiæ; Generalis Equitum Maximilianus Baviaræ Dux; Generalis Peditum Dux Württembergensis; Generales Vigiliarum præfecti s. Majores, Joh. Georgius Saxo-Ifenacensis, Christianus Ernestus Marchio Byruthinus, &c.

Eodem Mense Galli Coloniae aliquot vascula pecuniæ plena destinaverant stipendiis suorum militum, in præsidio Novesii degentium. Cum verò simularent vehere vinum adustum, re exploratâ, milites Cæsareani pecuniam ereptam, jussu Cæsaris, detinent. Inde enata Gallis & Svecis causa conqverendi, nisi Fürstenbergius cum pecunia restitueretur, de pace ne tractari quidem posse. Certè Legati paulò post abitum parant, ruptis ita, nullo cum fructu, tractatibus.

d. 9. April. Monachii maxima pars Palatii Electoralis, cum insigni apparatu, flammis consumitur, quas excitaverat cereus convolutus in Gynæceo non extinctus.

d. 13. Apr. Gravellius Legatus Gallicus ad Comititia Ratisbonensia jubetur discedere, adeoque Galli pro publicis Imperii hostibus habentur.

Trevirensis Civitas à Gallis munitur, quem in finem suburbia cum monasteriis splendidissimis destruuntur.

Turennius cum exercitu progreditur in Alsatiam, sub finem Aprilis. Elector Baviaræ creditur clam favere Gallis.

d. 12. Maji Elector Colonienfis cum Hollandis pacem restituit particularem, adeoq; Imperatori etiam reconciliatur. Bonna militi Imperatorio, quoad bellum duraret, relinquitur. Ipse Elector Brœlii sedem ponit.

Eodem tempore Monasteriensis pacem Hollandicam amplectitur, renunciando fœderi Gallico, & omnia denuò promittens, quæ in Pace Clivienfi 1666. essent stabilita. Inde milites sese jungunt copiis Imperatoriis.

Electo Palatino, quem Galliarum Rex variis promissis sollicitaverat, cum Imperatore in apertum fœdus transit. Inde d. 6. Jun. ad Sinshemium acre prælium Gallos alioqvi feroces jussit esse modestiores.

Episcopus Argentinensis Fürstenbergii captivi frater, ab Imperatore quaesitus, securitatem in Gallia invenit.

Mense Jul. moritur Eberhardus, Dux Württembergicus. Succedit primogenitus Wilhelmus Ludovicus, cum aliis sex fratribus.

d. 12. Sept. Imperatori nascitur filia Anna Maria, quæ tamen Mense Decembri denascitur.

Princeps Schwarzenbergius in Comitibus ad sessionem & votum admittitur.

Electo Brandenburgico, qui jam omnia Clivæ munimenta, etiam Schenckianum fortalium à Gallo receperat, videns Gallum non inclinare ad pacem universalem, quod tamen promissum fuerat in particulari: denuò Copias suas educit in Alsatiam, cui accedit Dux Lüneburgo-Cassellensis.

Ante Electoris adventum d. 22. Sept. ad Illkirchum in Alsatia Fœderati Germaniæ cum Turenno manus conferunt, prælio utrinque satis cruento.

Mense Octobri Princeps de Lobkoviz supremus aula Cæsarea Magister, nescio ob quam conspirationem, & dignitate & libertate excidit.

d. 21. Nov. Cæsareani versus Belgium agentes, Gallis eripiunt Dinantium ad Mosam.

Hermannus Fürstenbergius Comes, Aulae Bavaricæ supremus Magister moritur.

d. 28. Nov. Argentorati moritur Carolus Æmilii Electoris Brandenburgici Filius primogenitus.

Brissacum à Fœderatis obsessum liberatur à Turenno.

d. 26. Decembr. ad Turckheimium cruenta iterum concertatio est.

Finiente anno Sveci per Vitrium Galli Legatum etiam atque etiam admoniti, militiam in terras Brandenburgicas introducunt, causamq; apud Comitibus Ratisbonensibus publico scripto hanc exponunt: se fuisse mediatores pacis inter Gallum & Brandenburgicum conclusæ; ideò igitur se accessisse, ut Electorem ad molliores condiciones, & præcipue ad pacis observantiam adigerent: interim se nondum exercere apertas inimicitias.

In ITALIA Romæ à bonis Legatorum exiguntur telonia: unde Legati adversus Papam & Cardinalem Patronum nimis exacerbati, longas exercent controversias.

Pontifex destinat, bonorum Ecclesiasticorum decimas ad Bellum Turcicum in Polonia: soli Veneti dissentiunt, timentes videlicet, ne Turca hoc agnoscerent pro indicio ruptæ pacis.

In HUNGARIA Eperies turribus & munimentis privatur.

In GALLIA exercitus in Comitatum Burgundiæ missus, eundem cum omnibus arcibus & urbibus occupat.

Archi-Episcopus Parisiensis nomine sui Archi-Episcopatus declaratur Dux & Par Franciæ.

Per universum regnum à bonis Ecclesiasticis exigitur tributum, ut scilicet sustineantur belli multiplicis onera.

Mens. Aug. Ducissa Aurelianensis denuò enititur filium.

Evocatio & Subevocatio Nobilium ac Vasallorum ab Anno 1636. non usitata, nunc suscipitur. (*Galli dicunt le Ban & Arriere Ban.*)

Ut autem Nobiles ferant sumptus, omnia eorum bona aliis oppignorata, publicato edicto declarantur libera.

Rex Galliæ à Rebellibus Messinensibus in Sicilia vocatur Rex. Inde non modò suppetias illuc mittit, sed etiam Comitem Vivonium Siciliæ Pro-Regem designat.

Dux Rohanæus, quasi Hollandis voluisset prodere nescio quam civitatem, Hispanis autem vendere filium Regis primogenitum, conicitur in carcerem, exemploq; satis periculoso primùm torturæ, postea capitis supplicio subicitur.

Lotharingiæ Dux aliquos Nobilium Gallicorum ad Bannum & Arrierebannum pertinentes, Mense Novembri invadit, illiq; extorquet multos argento onustos, quod spectabat ad Ducem Cregvium.

Exundatio Rhodani magnam vicinis campis cladem infert.

In HISPANIA versus Cataloniam & in Belgio strenuè decernitur bellum.

Clasfis argentifera 10. Milliones affert.

In LUSITANIA Status regni filiam Petri Regentis hæredem futuram declarant, si contingat, nullum nasci filium.

In ANGLIA d. 16. Febr. interventu Regis Hispaniæ cum Batavis constituitur pax particularis rejectis articulis gravioribus ad futuros tractatus.

d. 9. Febr. Ducis Eboracensis filius infans, dolore dentium confectus moritur. Cujus jacturam alius filius Carolus reparat, natus 10. Aug.

Carolus Regi filius naturalis antea Bruxellis in religione Catholica educatus, publicè profitetur religionem reformatam.

In DANIA Rex Mense Juniò cum Imperatore, Hispano & Hollandis foedus percutit, ut ipse pro subsidiis mensuris 14000. talerorum dimidiam

diam partem ab Hispanis, alteram partem ab Hollandis solvendorum, aliat 10000. pedites, 6000 equites, qui statim in campum possent educi, si aliquis ex foederatis, ipse etiam Elector Brandenburgicus, bello peteretur.

In SVECIA simulatur pacis studium, inde Oxenstirnius Legatus ad Imperatorem multa pacis consilia jactitat.

Alius Legatus in Russiam destinatur. Rumor est, peti filiam Magni Ducis; cum tamen alii jam Regis sponsam crederent Dani Sororem.

Dux Gottorfensis mense Julio in Sveciam profectus, maximis honoribus excipitur: incidens ea propter in suspicionem Regis Daniae.

In POLONIA d. 20. Maji Rex eligitur Johannes Sobiesky, Supremus militiae Dux, Uxorem habens Ludovicam Mariam, filiam Marchionis de Prequin in Gallia, quem ideo Rex Galliae Ducem & Patrem Franciae declarat.

Turcae rupta pace fortalitiu Chocim occupant: postea oppidum Human per vim subigunt, truncatis, vel in captivitate redactis ultra 100000. hominibus.

In BELGIO d. 2. Febr. Princeps Arausionensis Supremus bellorum terrestrium & maritimum denuo designatur Capitaneus, una cum liberis masculis ab eo descensuris.

Rabenhauptius, nescio quas ob causas minus tractatur ex merito.

Henricus Casimirus Nassovii Princeps constituitur Gubernator Friae Occidentalis.

Mense Mayo Classis maritima circum littora Gallica agens, incolas jubet esse vigilantissimos. Postea redit sine successu.

Mense Junio Paulus Wurzius, Hollandorum Generalis, abdicato munere discedit.

Mense Julio tempestas procellis & fulminibus sevisima, non Hollandiam modo (et si hanc maxime) sed universas ad Rhenum civitates usq; in Helvetiam, gravissima clade afficit.

Condæus agit in Belgio prope pagum Senef: opponunt se Cæsareani, Hispani & Belgæ. Hoc pugnam detrectante, dum aditum moliantur in Galliam, Condæus ultima Hollandorum impedimenta invadens, praelio cruento d. 1. Augusti causam dedit. Hollandi & sarcinas & milites amiserunt, multos ex personis illustrioribus captivos reliquerunt; accedentibus tamen Germanis, Galli prædam jactura

jactura 6000. militum quasi redimunt. Fama retulit, nullam ferè in Gallia esse familiam, quæ inde luctum non senserit. Interim Galli jactitant victoriam. *Ast ridiculum fuit, cum Legatus Gallicus Varsavia in Polonia vellet nocturnis ignibus triumphum hunc celebrare, excitato venti turbine destrui pegma cum laternis, obsistentibus postmodum Polonis, ne repeteretur res ipsi caelo ingrata.*

Hollandi, qui Duce Reitero missi fuerant in Americam adversus Gallos, re proditâ, sine fructu redeunt.

Oudenarda obsessa & jam ad deditionem parata, durioribus conditionibus tentata, expectat adventum Condæi.

Gravæa ad Mosam, quorsum Galli desertarum Hollandiæ Urbium munitiones congesserant, post diuturnam obsidionem, desideratis à parte Hollandorum 4000. militibus, per deditionem recuperatur.

In Belgio Hispanico & Fœderato denuò concluditur, licitum esse mercimonia Gallica, jamdudum prohibita vendere: timentibus videlicet Belgis, ne alioquin mercatura hujus utilitatem præriperent Angli.

M DC LXXV.

In GERMANIA Sveci apud Imperatorem adhuc præ se ferunt pacis amorem. Nihilominus aliqua militum manus jubetur progredi in Silesiam, ad observandas illorum actiones.

Comes Lambergius fit supremus Magister Aulae Imperatoriae.

Judæi promittunt, si denuò liceret Viennam redire, se suis sumptibus sustentaturos aliquot militum legiones: sed spes decollat.

Fœderati ex Alsatia recedunt. Galli oppidis denuò se ingerunt: quin etiam Dachsteinium, nescio, an ab antiquo Dagoberto nominatum, Cæsareanis extorquent, postea demoluntur.

Brandenburgicus in Franconia militum hibernacula distribuit, ipse Cliviam profectus pergit in Hollandiam.

d. 27. Mart. Virset Citadella Leodiensis Praefectus, turpissima prodicione, per noctem admittit Gallos: inde Civitas coacta partes Gallicas magis respicere.

Sveci hæctenus in Marchia sub prætextu pacis, agrum & oppida penitus exhauserant: ast d. 3. Maj. negato per Löckenizium transitu, viam vi armatâ aperiunt.

d. 19. April. moritur Episcopus Herbipolitanus, succedit Petrus Philippus Bambergensis.

Lotha-

Lotharius Fridericus Elector Moguntinus d. 24. Maj. moritur, succedit Damianus Hartardus de Lejn.

Svecia in Marchia pro lubitu agentibus. Elector Magdeburgum tacite transiens, d. 15. Jun. Ratenaviam noctu occupat, ibique caesis plerisque Wangelinum Chiliarcham rapit in captivitatem inde collectis ad Fehrbellinum Svecorum militibus, ipse solo Equitatu instructus victoriam obtinet, ac uno quasi ictu Svecicam fortunam intervertit.

Paulò post d. 6. Jul. Sveci Imperii hostes declarantur: Imperator Edictò Germanos avocat, qui militarent sub eorum signis.

Interim in Alsatia Turenno opponitur Comes de Montecuculi, qui Gallos in angustiis diu detentos, cum exitum quaererent, feliciter profligat d. 16. Julii, numerato inter caesos Turenno.

Lüneburgici cum caeteris foederatis Treverensem Civitatem obsident. Dux Cregvius à Rege jussus ferre suppetias d. 11. Aug. turpiter profligatur. Ipse quidem in Urbem dilapsus; factà tamen deditione d. 9. Sept. simul captivitati addicitur.

Loco Turenno Condæus mittitur in Alsatiam.

Lotharingia Dux d. 18. Sept. moritur. Succedit in prætensione territorii injustè à Gallis occupati, nepos, ex fratre Carolus.

d. 11. Octobr. Imperatori nascitur filia Maria Josepha.

Lüneburgenses & Monasterienses Svecos undique premunt in Archiepiscopatu Bremensi, ubi d. 6. Octobr. Buxtehuda capitur. Brandenburgicus victricibus armis circa Viadrum versatus d. 31. Oct. Wolgastum occupat.

d. 20. Nov. Georgius Wilhelmus Dux Lignicensis moriens, sine heredibus Silesiae Ducatus relinquit Imperatori.

d. 7. Dec. Imperator omnes Svecorum subditos in Germania ab obedientia Regis absolvit, eosque jubet esse fideles Imperio.

Bremæ omnium Svecorum bona, jussu Imperatoris, arresto constringuntur.

d. 13. Dec. Wismaria gravem obsidionem passa, ab exercitu Danico per deditionem occupatur. Inde Givès d. 16. Dec. Dano jubentur præstare homagium.

In ITALIA Pontifex promulgat Jubilæum.

Venetiis moritur Dux Dominicus Contarenus, in cujus locum eligitur Nicolaus Sagredus.

K

Eadem

Eadem Resp. mediationem Pacis inter partes Austriaco-Gallicas suscipit.

Mense Junio Carolus Emanuel Sabaudie Dux moritur, relicto filio Victore Amadeo decem annorum, cujus tutelam suscipit vidua mater.

In TURCIA filius Imperatoris Mense Julio solenniter circumciditur.

In GALLIA Valiera deponit titulum Ducissæ de Vanjour, eumq; relinquit filia: ipsa in monasterium digressa, dicitur Ludovica Misericordiae.

Quod Hamburgenses edicto Imperatoris admoniti Residentes Gallicum & Svecicum jussissent excedere; Caleti adversus Lubecam, Bremam & Hamburgum declaratur bellum.

In Britannia minori, ut & Burdegala propter nimia tributa, oritur seditio, Rex utriusq; minuitur extrema.

In HISPANIA loco Comitis de Monterey, Gubernator Belgii designatur Dux de Villa Hermosa.

Svecicus Legatus jubetur aulâ Madritiensi excedere.

d. 6. Nov. Rex Carolus II. impleto anno 14. Majorennitatem ingreditur.

In LUSITANIA Dux de Cadaval Regis proximus agnatus ducit Ducissam Gallicam è Domo Gvisia.

In ANGLIA Rex Mediatoris personam strenuè agit.

d. 18. April. Tractatus commerciorum Indiæ Orientalis cum Hollandis absolvitur.

Northampton Civitas opulentissima igne corrumpitur.

In DANIA Legatus Svecicus querere dicitur matrimonium.

d. 25. Jul. Dux Gottorfensis à Rege Rensburgum invitatus, tam diu detinetur, donec fortalitia sua Danis concederet, ipse omnibus foederibus renunciaret.

Mense Septembri declaratur bellum adversus Svecos in Germania; at in partibus Norvegiæ demum aperta vis infertur mense Octobri.

In SVECIA magna aulæ consternatio, Regem à pacis mediatione excludi, & à Vicinistantum non omnibus pro hoste haberi.

In POLONIA Dorossenckius frustra simulat deditioem.

Cohortes Brandenburgicæ revocantur.

Res Turcica versatur in dubio.

d. 7. Dec. Regis filiola moritur.

In BELGIO Episcopus Osnabrugensis pactum init de præstandis militibus.

Neomagum ad repetendos pacis tractatus designatur.

d. 15 Jun. bellum declaratur adversus Svecos.

Rex Galliaë in Belgium veniens d. 21. Jul. Limburgum jactura 8000. militum ad deditioem cogit.

Mense Novembri & Decembri miserabili aquarum inundatio Hollandia gravissimam infert calamitatem.

LE-

LECTOR BENEVOLE.

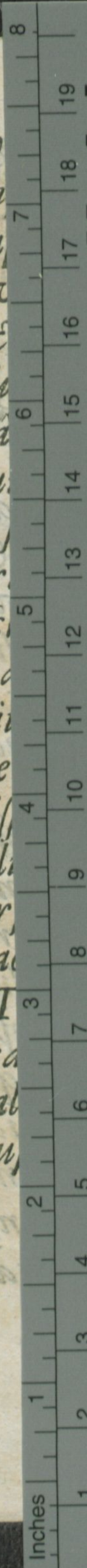
HUlcusq; deductus est Novellarum Nucleus.
 Haberemus jam, quæ ad præsentem annum
 hætenus notare licuit. Mortuus in Russia
 Magnus Dux; mortua Imperatoris Conjux:
 mortua Conjux Electoris Bavariæ: declaratio
 Bastardorum in Gallia pro legitimis: spectans
 ibi res ad defectionem: mutatio Septentrionis
 satis periculosa, & quæ sunt reliqua. Sed ista
 in tempore licebit addere plenius, si quàm beni-
 gnè promulsidis hanc vicem acceperis, intellexe-
 ro. Interim precor DEum, velit latiore scri-
 bendi materiam huic nostro nucleo impostorum
 largiri. Tu autem vale feliciter!

S. D. G.

W 17

tum, non qu
 possetis: con
 moriam, ela
 etrum. Qu
 lent esse pra
 ita non possu
 ram publicā
 hoc studioru
 rā humane
 tudine quær
 tem in hoc sc
 mulum strua
 vestri fueri
 occasio. Ce
 deor meruiss
 meam sedula
 passim spar
 emergant, ac
 AUGUST
 tabulis voca
 sed cur val
 Dab. è Mu

Kodak
 LICENSED PRODUCT
 Black

© The Tiffen Company, 2000

KODAK Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

m obliuisci
 fusam me-
 eruisse dida-
 ea merè so-
 consecrata;
 ellarum cu-
 Siquidem
 eadem ope-
 ctrema soli-
 Videtis au-
 si laboris cu-
 adeoq; nunc
 asens fauet
 pio, vix vi-
 is adversus
 s, ut semina
 ti salubrem
 mnasium ab
 n, in publicis
 erim valete:
 Et proficite.
 LXXVI.

I. Quem

